

mere til Skade end til Gavn; thi den fremkaldte overilede Beslutninger og forlængede Landets Lidelser. Meppe havde Prinds Christian bestemt sig til at modtage Norges Krone, naar han ikke havde næret et hemmeligt Haab om, at alle Englands Trudfler kun vare Strømmeskud, og at det, naar det kom til Virkelighed, ikke vilde laane sin Krigsmagt og aabne sit Skatkammer for med Vold og Magt at fremtvinge en Forening, hvorimod Norges Mænd erklærede et saa bestemt Had. Oppositionen i det engelske Parlament gav Brændstof til den nordiske Krigslue i 1814.

Efterat Carl Johan havde ved disse Forberedelser banet sig Vej til med Magt at udføre, hvad han ei paa den fredelige Vej kunde opnaae, var han betænkt paa at lægge sidste Haand paa sin store Plan. Han ilede over Holland tilbage til Lybek, og indskibede sig der tilligemed Regimentet **Royal Suedois** for at sætte over til Sverige. De frastigste Foranstaltninger bleve truffene for at overføre den øvrige Rest af Tropper til Sverige, og kun et lille Korps blev foreløbigen tilbage i Lybek. Før Afsejlingen udstedte Kronprindsen en Proklamation til den svenske Hær under 21de Mai, omtrent samtidig med Christian Frederiks Proklamation til det norske Folk. Den lød saalunde ¹⁾:

„En Erobrer, ligesaa frygtelig ved sine Planer, som ved sine Hjælpemidler, truede at undertvinge Europa og lod Tydskland sukke under Vægten af sin Magt. Sverige tog den ædelmodige Beslutning at medvirke til det tydske Folks Befrielse; men før det lod sine Forsvarere betræde et fremmed Land,

1) See Recueil de lettres et cet. de Charles Jean. Stockholm 1825. Pag. 101 sqq.

maatte det sikke sig mod et Naboland, der stod under den almindelige Fiendes Indflydelse. Ved at forhindre at et Forbund dannedes i Norden, havde Eders Konge vistnok bevaret Fædrelandet for den Ulykke at blive et andet Nigers Provinds; men det kunde ikke sikke sin Frihed uden at gjøre Nordmændene til den svenske Nations Venner. Høitidelige Traktater ere blevene indgangne, som sikke Norges Forening med Sverige, og Kongen af Danmark har, ved at afstaa sine Rettigheder til Norge ved Freden til Kiel, givet disse Traktater en hellig og usforkænkkelig Charakter.

„Soldater! Naget er sønderknust, Tydskland er frit, og I have bidraget til dets Befrielse. En Prinds, i hvis Haand Nordmændenes Bølfærd var lagt, vil opoffre deres Lykke. Ved at følge en Politik, som strider mod den, mod hvilken de Allierede have væbnet sig, nægter han mod Nationens egen Villie at bringe en Traktat i Udøvelse, som har givet Danmark foruden andre tilstaaede Fordele Hertugdømmerne Slesvig og Holsten tilbage, over hvilke denne Prinds selv engang maa ønske at regjere. Dersom han vedbliver at modsætte sig Pligtens og Fornuftens Stemme, dersom vi tvinges til den ulykkelige Nødvendighed, ved Vaabenmagt at gjøre Traktatens Indhold og Sveriges Rettigheder gjældende, da erindrer Eder, Soldater, at det ikke er den norske Nation, med hvilken vi føre Krig, at det kun er de Dophidere, der forføre dem, som vi ville straffe, og at vi kun ville vende vore Vaaben mod de bevæbnede Mænd, som vedblive at beherske dem. Skaaner forvildede Brødre, som ville indsee deres Bødsfærelser og erkjende, at, idet den svenske Regjering ønsker begge Nigers Forening, har den ingen anden Hensigt end at sikke Nordens Rolighed, og at gjøre Nordmændene frie og uafhængige.

„Soldater! Gjennemtrængt af den samme Tillid, med hvilken jeg har ført Eder til de Kyster, vi nu skulle forlade, vil jeg føre Eder til Opfyldelsen af de hæderlige Pligter, hvortil Fædrelandets Interesse kalder Eder. I ville opfylde dem; thi I ere Svenske. Gud vil velsigne Eders Sag; thi den er retfærdig.“

Medens saaledes de Begivenheder, som satte Stempel paa Norges modige Beslutning, at forsvare sin Selvstændighed til det Yderste, raaskt fulgte paa hverandre, samlede Sverige alle sine Kræfter for at omstyrte det nye Dynasti, og da det tillige væbnede sig med de europæiske Staters Hjælp i Ord og Gjerning, var det let at forudsee, hvad Enden vilde blive, dersom ikke uventede Begivenheder indtraf til Understøttelse for Norges Sag.

Den nye Konge vendte nu sit Haab mod England, hvor lidet trøstelige endog Efterretningerne om Tingenæs Stilling der vare. Den ene af de udskiftede Sendebud, Conferentsraad Anker, var ikke engang bleven tilstedet Adgang til at udføre sit Errende, — det engelske Ministerium afviste al Underhandling med ham, og, som før fortalt, hans Afreise forsinkedes, fordi han indvikledes i fortrædelige private Underhandlinger i Anledning af en gammel Gjælds sag. Den anden Sendemand, Generalgouverneur Anker, var ikke vendt tilbage med noget Fredens Olieblad. Den nye Konge besluttede nu at aabne Underhandling med England i sin Egenkab som Norges Konge, og at affende en Deputation af større Ansæelse, sammensat af sit eget Raad og af Stortingets agtede Medlemmer. Hans Valg faldt i denne Henseende paa Statsraad N. Hall, Sørenskriver Christie og Konsul P. B. Rosenkilde. N. Hall syntes særdeles skiftet til at udføre sin Konges Errende. Han havde tilbragt nogle

Ungdomsaar paa et engelsk Opdragelsesinstitut, og havde mange Forbindelser med engelske Huse, ligesom han med Hensyn til Handelsstilling var en agtet og dengang uafhængig Kjøbmand. Han var det engelske og franske Sprog lige mægtig, og havde en Letthed og Anstand i sit Væsen, som maatte gjøre ham skikket til diplomatiske Underhandlinger. Han havde megen Færdighed til at udtrykke sig baade mundtlig og skriftlig. Især var han en varm Tilhænger af Norges Selvstændigheds Sag, sin Konge oprigtigen hengiven, og hædret med hans fulde Tillid. Christie havde været Rigsforsamlingens bestandige Sekretair, og havde allerede da bestøjet de første Trin af den Udmærkelse, der senere blev ham til Deel paa Norges Storthing. Han var bekjendt for sin Sindighed, sine Kundskaber og sin Hengivenhed for den politiske Stilling, Norge havde valgt sig. Han var en varm Ven af sin Konge og sit Fædreland. Rosenkilde maatte alene skylde den varme Iver for Selvstændighedens Sag, som han havde viist paa Eidsvold — hvor vi have fundet ham blandt de brutale Klappere — forenet med et tæffeligt Udvortes, at han valgtes til Medlem af Deputationen; thi forøvrigt var han lidet skikket til et saadant Værende¹⁾. Doctor Gartner, der med et indtagende Væsen forenede megen Dannelse og en behagelig Omgangstone, og som havde gode Bekjendtskaber i Edinburg, blev efter Halls Anmodning valgt til Deputationens Sekretair, og Skibscapitaine Kruse fulgte den for at benyttes som Courer, naar Saadant behøvedes.

1) Et af Deputationens Medlemmer, Dr. Gartner, har fortalt Forfatteren, at Rosenkilde stundom ved et viist ubehøvlet Tusentasteri compromitterede Deputationen. Iøvrigt var han en godmodig og venlig Mand i Omgang, agtet i sin Kreds.

Deputationen fik Ordre til at begive sig til Christian-
sand, og lade et af de bedste der liggende Provideringsfartøier
udruste, for dermed at lifte sig over til Skotland. Ved Over-
komsten havde Deputationen Kongens Befaling at henvende sig
til Conferentsraad Anker, der opholdt sig i London som Chri-
stian Frederiks hemmelige Agent, for af ham at modtage Ef-
terretning om Tingenes sande Stilling, og veiledende Raad med
Hensyn til de Skridt, som burde gøres. Det var Deputa-
tionen paalagt, at underrette det engelske Kabinet om Konge-
valget i Norge, saavelsom om Nationens høitideligen erklærede
Bestemmelse at modsætte sig Foreningen med Sverige, og til-
lige at formaae det engelske Ministerium til at modificere Kie-
lertraktatens Artikler, som hindrede denne Beslutnings Udfø-
relse. Der skulde i den Henseende kun forlanges Englands
Neutralitet og Ophævelse af den Blokade, som hindrede Over-
førsel af Korn fra Danmark til Norge, samt frit Handels-
samkvem mellem England og Norge. Diebliffet dertil syntes
saameget beleiligere, som de fyrstelige Medlemmer af den store
Alliance, tilligemed deres første Generaler og Diplomater, net-
op nu befandt sig i London for at fejre det lykkelige Udfald
af den store europæiske Krig med Napoleon. Christian Frede-
rik vidste, at England havde gjort det til en Betingelse i den
Traktat, hvori den skandinaviske Halvøes Forening var beslut-
tet, at der skulde tages Hensyn til Norges Interesse, og sto-
lede derfor paa at England ei vilde tilstede den, naar ei alene
Norges Samtykke vægredes, men endog en høitidelig Mod-
standsbeslutning var fattet. Deputationen medbragte tillige pri-
vate Breve fra Norges Konge til Mænd af Indflydelse; blandt
Andre ogsaa et Brev til Hertuginde af Weimar, paa hvis
Indflydelse, som Keiser Alexanders Frænde, han især stode.

Deputationens Formand fandt det imidlertid betænkeligt at betro sig til et norsk Fartoi, da Havet vrimlede af svenske Krydsere og Kapere, der let kunde indbringe Deputationen i svensk Havn. Han udbad sig derfor Kongens Tilladelse til at aabne Underhandling med Chefen for den engelske Blokeringseskadre, som krydsede i Nordsoen langs med Norges Kyster, og denne Underhandling understøttedes af den nysankomne engelske Sendemand Morier. Chefen erklærede sig beredvillig til at gaae Deputationens Onske imøde, og tilbød den Passage paa et af Eskadrens mindre Fartøier, der just nu var bestemt til at afgaae til Leith for at udbedres. To Dage efter viiste dette Fartoi sig ved Flekkersø og modtog Deputationen. Saaledes kom denne ombord i Kutterbriggen Scheldroff, kommanderet af Capitaine Brine. Den modtoges af Skibets Officerer ved Faldrebstappen, og da den var kommen ombord foreviiiste Formanden den engelske Eskadrechefs Brev, der indeholdt Deputationens Bestemmelse. Brine forsikkrede i de forbindtligste Udtryk, at det var ham en kjær Pligt at opfylde Chefens Løfte, og præsenterede derefter de Reisende for de øvrige Officerer og Mandskab, hvilke han paalagde at vise dem al mulig Forekommenhed. I denne Henseende vare de ogsaa i de bedste Hænder. Da Cheffskibet derefter nærmede sig, gjorde Brine Deputationen det Forslag at complimentere Eskadrechefen paa dennes Skib. Dette skede; den indfandt sig paa Cheffskibet, som var den ved Bombardementet paa Kjøbenhavn erobrede Fregat Freya, der kommanderedes af en gammel med Skrammer prydet Krigsmand. Han udtrykte sig med stor Deeltagelse om Norges Stilling, og erklærede, at han mod sin Villie lod sig bruge til at hindre Norges raske Beslutning, men ønskede oprigtigen, at Norges gode Sag maatte seire. Deputationen over-

rastedes ved at finde i Chefens Kabyt Christian Frederiks Portrait hængende paa Væggen, hvilket Chefen havde forbeholdt sig som sin Andeel af et Kornfartoi, hvilket han i Følge sin Instrux havde været nødt til at opbringe. Overreisen var temmelig lang og stormende efter Varsstiden, men formedelst Engländernes humane Behandling behagelig. Paa Beien mødte de et Krigsskib, som efter Signalerne maatte ansees for fiendtligt, nemlig en Amerikaner, som paa den Tid førte Krig med England. Der blev saaledes gjort klart Skib, og de Reisende vare allerede betænkte paa at søge et Sted paa Skibet, som var sikkest for Kugleregn, da det opdagedes, at det var en engelsk Seiler, som havde givet et urigtigt Signal.

Ved Ankomsten til Leith henbendte Formanden for Deputationen sig til Havneadmiralen i en skriftlig Note, hvori han underrettede ham om Deputationens Bestemmelse, og udbad Tilladelse for den til at stige i Land og fortsætte Reisen til London. Brine, som vilde komplimentere Admiralen, tog denne Note med sig og bragte strax efter det Svar tilbage, at der fra Admiralsens Side Intet var i Beien for Deputationens Landstigning. Men neppe havde denne sat Fod i Land, førend Tolldirektøren i Leith indfandt sig hos Reiseselskabet, og forlangte at see dets Reisepasse, og da Formanden bad sig underrettet om med hvilken Autoritet denne Fordring gjordes, erklærede han, at **the home Departement** (Departementet for det Indre) havde erholdt Nyds om, at en Deputation fra Norge var underveis til England, og da den engelske Regjering ikke havde ifinde at indlade sig med en saadan, var der udstedt en almindelig Ordre til at anholde Deputationen, hvor den maatte vise sig, og indtil Videre tage den under strengt Opsyn. Forgjæves be-
raabte Formanden sig paa Admiralsens Tilladelse, som Direk-

teuren paastod i dette Tilfælde maatte have overskredet sin Myndighed. Deputationen nødtes saaledes til at give efter for Overmagten; men efterat Direktøren havde faaet en ny Forklaring over Deputationens Vrende, og erfoer, at den engelske Agent i Norge, Morier, havde bidraget til dens Afreise fra Norge, formildedes hans Strengbed. Han erklærede, at han, endskjønt han efter sin Instrux var forpligtet til at behandle Deputationen som Krigsfanger, dog vilde, i den Overbeviisning at han handlede med Mænd af Værd, ei gjøre anden Indskrænkning i Deputationens personlige Frihed end forlange dens Væresord for, at det hele Følge skulde blive at finde i det Hotel, hvor det nu befandt sig, fra Klokken 10 om Aftenen til 10 følgende Formiddag, og dertil maatte Deputationen naturligtviis forpligte sig. Strax efter indfandt Dennovan — en Broder af den senere hen bekjendte Underhandler i Bodøssagen — sig hos Deputationen og bekræftede Tolddirektørens Bemyndigelse til sit Forhold, men foreslog derhos at benytte en Ekspresse, som afgik samme Aften til London, for at underrette Anker om Deputationens Ankomst til Leith og om den Modtagelse, den der havde faaet, samt tillige gjøre et Forsøg paa gjennem ham at erholde Rejsepasser til London som Privatmænd for at rygte Handelsforretninger der. Da den ordinaire Post, som skulde medbringe Direktørens Indberetning, ikke afgik før 24 Timer senere, vilde saaledes Brevet til Anker kunne komme forud og Passer blive udstedte. Dette Bink benyttedes. — Deputationen tilbragte 6 Dage i dette Slags Fangenskab, under hvilket det modtog mange Beviser paa den skotske Gæstfrihed og Skotternes Deeltagelse i Norges Sag. Selv Tolddirektøren indbød Deputationen til et Selskab hos sig, og robede siden det første Møde intet Tegn til Mistanke, hvilken

Deputationen ogsaa omhyggeligen søgte at undgaae ved strengt at holde sig til det givne Resord.

Da Formanden omsider modtog Svar fra Anker tilligemed de forlangte Passer til London, troede han at burde complimentere Havneadmiralen, som til den Tid havde undskyldt sig for at modtage Deputationen paa Grund af Tolddirektorens Meddelelse. Admiralen modtog Formanden, men ønskede ikke hele Deputationens Besøg *in corpore*. Han lytønskede ham til den heldige Vending, som Sagen havde faaet, og lagde som alle de engelske Søofficerer, som Deputationen havde truffet paa, tydeligen for Dagen en stor Interesse for Norges Sag. Han gav tillige nogle Vink om Nødvendigheden af strax at benytte Passerne, da en Misforstaaelse rimeligviis havde foranlediget Udstedelsen deraf. Derhos formaaede han Tolddirektøren til at visere Passerne, idet han forestillede ham, at Deputationen var at behandle som private Reisende. Den begav sig derpaa strax til London og erfoer siden, at Posten Dagen efter dens Afreise havde medbragt Ordre til at opholde Deputationen i Leith, indtil Leilighed gaves at bringe den tilbage til Norge.

Da Deputationen var ankommen til London, op søgte den strax Statsraad Anker, som slog Hænderne sammen ved at see den og fortalte, at der fra den engelske Regjerings Side vare trufne alle mulige Foranstaltninger for at hindre Deputationen i at optræde i London, og at den danske Konsul i London, Hornemann, gjennem hvem Anker havde besørget de Deputationen tilsendte Passer, havde faaet en drøi Section igjennem vedkommende Autoritet, fordi han havde ført den bag Lyset. Formanden havde imidlertid opsat en Adresse til Ministeren for det Indre, Lord Sidmouth, hvori han erklærede: at da Depu-

tationen havde modtaget saa utvetydige Beviser paa den engelske Regjerings Uvillie mod den Sag, som det var Deputationens Vende at foredrage, ansaa han det for stridende mod den norske Nations Værdighed at anholde om en Conference med det engelske Ministerium, men udbad blot Tilladelse for Deputationen til at forblive nogle saa Dage i London for at besørge nogle private Anliggender, for hvis Skyld den havde ansøgt om de erholdte Passer, og tillige for at komme i Besiddelse af en Deel Bagage, der var sendt tilføes fra Leith, men endnu ei ankommen. Medens der handlede om, hvorledes denne Adresse skulde blive sendt, indfandt sig hos Anter den første Sekretair i Departementet for det Indre, og med ham Hornemann, der viiste stor Forstrækkelse over det Passerede. Til Sekretairen overleveredes nu Adressen, hvorpaa han erklærede, at den nærværende engelske Politif ikke tillod den engelske Regjering at vise nogen Slags Føielighed for Deputationens Ønske, med Undtagelse af frit Leide over Søen til Norge igjen, at saavel Moriers som Eskadrechefens Udsærd i denne Henseende høiligen misbilligedes af det engelske Kabinet, og at dette aldeles ikke var findet at bryde sit Sverige givne Ord. Ved imidlertid at indlade sig i nærmere Samtale med Sekretairen, underrette ham om den virkelige Stemning i Norge, og berigtige den Wildfarelse, han nærede, at de i Norge gjorde Skridt alene vare foretagne til Bedste for den gamle Forening med Danmark, viiste ogsaa denne liberalsindede Mand høi Interesse for Norges Sag; han beklagede den uheldige Stilling, hvori Norge var sat, og de Omstændigheder, som tvang England til for Tiden at modsætte sig de Planer, som i Norge vare lagte for at forsvare en ubetinget Selvstændighed. Han gav endog et Bink om at, dersom Norge kunde udholde Kampen for sin Selvstændig-

hed indtil Wienerkongressen, der skulde sammentræde om 2 a 3 Maaneder, var der al Rimelighed for at England vilde forandre det System, som samme nu fulgte ¹⁾. Saaledes havde den Tids Historie mange Exempler at fremvise, som vidnede om at det engelske Kabinets diplomatiske Forhandlinger havde en, paa Traktaten med Sverige grundet, bestemt Charakter, medens engelske Privatmænds Ytringer og Skridt i Almindelighed hentydede paa en levende Deeltagelse for Norges skjætte Beslutning og Nordmændenes Uafhængighedsfølelse.

Imidlertid erklærede Sekretairen Deputationen, at han havde det ubehagelige Vrende at paalægge den, ufortøvet at forseie sig til Yarmouth, hvortil den fornødne Befordring stod for Døren, og hvorhen et armeret Fartoi strax vilde blive sendt for at føre den tilbage til Norge. Dette Bud maatte adlydes, men Formanden udbad sig alene, noget ømfindtlig over denne uifærdige Afvisning, Tilladelse til at oppebie Deputationens udeblevne Bagage, som var paa Veien fra Leith; men ogsaa dette affloges. Derimod lovede han at overlevere Ministeren for det Indre Ordførers Note, og at sende Svaret til en Station 10 engelske Mile fra London, hvor Deputationen skulde overnatte. Han paatog sig tillige at befordre forømtalte Breve, som Ordføreren medbragte fra Norges Konge. Saaledes maatte Deputationen forlade London efter et Ophold af 24 Timer, og paa denne ommeldte Station oppebie Ministerens Svar, som og indløb samme Dags Aften med et Statsbud.

1) Formanden for Deputationen fik virkeligen kort efter Wienerkongressens Aabning en anonym Opfordring til igjen at træde i Underhandling med det engelske Ministerium, men da var Striden endt, og Norge havde paa en sikkrere Wei opnaaet den ønskelige Selvstændighed.

Deri tilkjendegav hans Herlighed, at han ikke kunde bevirke nogen Forandring i den tagne Beslutning, og at Overbringeren havde Befaling at ledsage Deputationen til Yarmouth og forblive der indtil Indslibningen — rimeligviis i den Hensigt at see Befalingen nøiagtigen opfyldt. Der sporedes dog ikke noget Tegn til Evang, men Deputationen anviste Logis i et af de største Hoteller i Yarmouth. En af Stadens meest ansete Kjobmænd indsendt sig tillige hos Deputationen og tilbød den sin Tjeneste, hvor den maatte behøves — en Opmærksomhed, som dog rimeligviis skyldtes Formandens Bekjendtskaber i London.

Faa Dage efter Ankomsten til Yarmouth havde Deputationen den Fyldestgjørelse, i de offentlige Blade at læse en bitter Daddel over Ministeriets Fremgangsmaade mod Deputationen, som et Ekko af hvad Danmarks og Norges trofaste Forsvarer, Lord Grey, i Parlamentet havde yttret. Han indlod sig ikke i den engelske Politikk som en Sag, der forud var bestemt, men han bebreidede Ministerne den Haan, som de havde viist den norske Nation ved at bortviise dens Sendemænd uden at ville høre dem, og han ansaa denne Fremgangsmaade som et Tilbagestrid i Civilisationen, der maatte nedsætte det engelske Kabinet i hele Verdens Dine. Men disse Yttringer forandrede ikke i mindste Maade det engelske Kabinets Udsærd.

Efter 6 Dages Ophold i Yarmouth indsendt sig hos Deputationen den engelske Søcapitaine Bryan, med Ordre at bringe den til Christianssand eller hvilkensomhelst anden af Norges sydlige Havne, den ønskede at anløbe. Det var atter et Fartøi af den ved Kjøbenhavn borttagne Flaade, som Deputationen maatte bestige, nemlig Brevdrageren, som var bestemt til et Paketskib til Ostindien. I Capitaine Bryan fandt Deputatio-

nen en maaskee mindre dannet, men høist godmodig og forekommende Mand, som bidrog hvad der stod i hans Magt til at gjøre sine norske Passagerer det beqvemt og behageligt ombord i sit Skib. Reisen var heldig; efter 3 Dages Seilads heisede Skibet sit Parlamentairflag ved Flekkers, og Deputationen begav sig derfra over Land til Christiania, hvorfra den Dagen efter Ankomsten agtede at begive sig til Hovedkvarteret, som den Tid var paa Møss, for at aflægge en mundtlig Rapport om Udfaldet af Missionen; den skriftlige var forudsendt deels fra Leith, deels fra Christianssand med Courreer. Men samme Aften indløb en kongelig Befaling til Statsraadet, ufortøvet at indfinde sig paa Møss, hvor Hovedkvarteret var, og Ordføreren maatte som Medlem af Statsraadet, skille sig fra Deputationen, og ene fremstille sig for Kongen og afgive sin Rapport. Der var imidlertid indtruffet Begivenheder i Norge, som havde henvendt Kongens Opmærksomhed paa andre Gjenstande, der meer umiddelbart berørte Norges politiske Stilling. Saaledes havde dette Forsøg paa at bevirke Englands Deeltagelse for Norges Selvstændighed, eller i det mindste dets Neutralitet under Kampen, det samme Udfald som de foregaaende. Intet kunde rokke det engelske Ministeriums Beslutning at opfylde det Løfte, som var Sveriges Kronprinds givet¹⁾.

Fjerde Capitel.

Imidlertid havde, som ovenfor fortalt, Følgerne af Norges Beslutning at forsvare sin Selvstændighed alt meer og meer ud-

1) Denne Beretning om Deputationens Reise fylder Forfatteren dens Formand, sin Broder, som har meddeelt ham den Dagbog, han i den Anledning har holdt.

viklet sig, og Sverige bestemte sig til med Magt at fremtvinge en Forening, som ei godvilligen lod sig istandbringe. Saasnart Carl Johan havde samlet de fra Tydskland tilbagekomne svenske Tropper, beredte han sig paa med stor Krigsmagt, understøttet af engelske Subsidier, at gjøre et Indfald i Norge. Til dette Angreb rustede han sig med en erfaren Generals Klogskab og Forsigtighed. En Armee af 17000 Mand, vel forsynet med Ammunition og Proviant, rykkede under Carl Johans egen Anførsel mod Frederikshald og Frederikstad; 13000 Mand stode paa Sveriges Grændse, beredte til at gjøre Indfald paa første Vint, og ikke langt derfra stode 10000 Mand Reserve. Overalt paa Marschlinien vare Magasiner anlagte, hele Skarer af Ører fulgte Hæren, og Alt bebudede Carl Johans alvorlige Beslutning at fremtvinge Foreningen med Magt.

Derhos gjordes endnu det sidste Forsøg paa at ende Striden ved Underhandlinger, og igjennem Sendemænd fra alle de store allierede Magter at overbevise Norges nyvalgte Konge om det store Forbunds bestemte Villie, at understøtte Sverige i Opfyldelsen af Kielstraktatens Indhold med Hensyn til Norge. Saaledes landede ved Arendal i Begyndelsen af Juni den engelske Sendemand, J. P. Morier, der var assendt af sin Regjering for at gjøre Rigsforsamlingen, som endnu troedes samlet, bekendt med Tingenes sande Stilling, og fremlede en fredelig Forening imellem Rigerne. Da han var kommen i Land i Arendal, lod han paa Gadehjørnerne opslaae den Proklamation, som det var ham paalagt at forelægge Rigsforsamlingen; men denne blev af Borgerne nedreven. Maanedslieutenant Doran blev beordret at ledsage Morier til Christiania, hvor han ankom den 5te Juni. Moriers private Yttringer svarede imidlertid ikke til det offentlige Budskab, som han frembar. Det paasto-

des, at han i private Samtaler gav Nordmændenes raske Fremfærd sit Bifald og sin Beundring, og at han endog havde tilføjet det Haab, at England under Norges fortsatte Udholdenhed i sin Modstand maaskee vilde forandre sin strenge Udfærd og understøtte Norges Selvstændighed. Det være nu, at den liberale Britte virkelig med Deeltagelse erfoer den Enthusiasme for Uafhængighedens Sag, som dengang raadede i Norge, og lod sig henrive til uforsigtige Yttringer, der strede mod hans Instrux, eller at disse ere bleve misforstaaede af hans Tilhørere og lempede efter Nationens Ønske med den Lettroenhed, hvormed man i vigtige Begivenheder saa ofte former Andres Meninger og Yttringer efter de Ønsker og Forhaabninger, hvori man glæder sig. Morier havde imidlertid viist sin Altraa efter at understøtte Nationens Forhaabninger ved den Anledning, som han gav hiin nyligen omtalte Deputation til at udføre sit Værende til den engelske Regjering, endskjont det viiste sig, at han her havde handlet mod dennes Villie og Ønske.

At Christian Frederik selv delte Nationens Forhaabninger i denne Henseende, derom vidne hans Breve af 9de Juni 1814 til Stiftamtmandene i Christiansands, Bergens og Trondhjems Stifter, hvori han udtrykker sig saaledes:

„Jeg har ikke villet undlade herved at underrette Dem om, at en engelsk Gesandt, Morier, ankom hertil i Gaar ¹⁾ fra Christiansand. Hans Værende var egentligen at erklære Rigsforsamlingen, at England ikke kunde afvige fra sine Løfter til Sverige, eller antage sig det norske Folks Sag, førend dette erkjendte Sveriges Souverainitet. Men deels fordi han har tilstaaet mig, at man i England ikke kjendte det norske Folks

1) Han kom egentligen den 5te Juni.

Stemning og Almeenvillie, men at han i Følge sin Bestemmelse ansaa det for sin Pligt at kunne underrette sit Hof om Stemningen og Sagernes sande Sammenhæng, deels endeligen fordi jeg i denne Mand har fundet en human Mand fuld af god Villie til at mægle Fred; dette Alt bestyrker mit Haab, at Underhandlingerne med England ville lykkes, og at dette skal frelse Norden.

„Det er aabenbart, at England vil hindre Blodsudgydelse i Norden. — En særdeles Velvillie har Gesandten ligeledes viist mig ved at tillade, at det norske Folks Repræsentanter, Statsraad Wall og de 2 Medlemmer af Rigsforsamlingen, Christie og Rosenkilde, maae seile over til England ombord i det Skib, som skal overføre hans Sekretair med hans for Norges Sag saa fordeelagtige Rapport, medens Gesandten forbliver her.“

Derimod bare alle Moriers diplomatiske Noter Spor af den Bestemtthed, hvormed den engelske Regjering, som et Medlem af det store Forbund, understøttede Sveriges Planer i Norden. Dette Præg har ogsaa den Note, som han under 6te Juni indleverede til Christian Frederik. I denne erklærede han, at han fra sin Regjering havde en Mission til det norske Folk, hvis Repræsentanter han havde haabet at finde samlede; men da dette ei var Tilfældet, nødsagedes han til at forelægge samme den Regjering, som han fandt etableret i Christiania, uden dog at erkjende dens Lovmæssighed. Han gjentog deri, at England havde ved en Traktat med Sverige forpligtet sig til at tilbeibringe den skandinaviske Halvøes Forening, men at denne skulde skee med ethvert Hensyn til Norges Frihed og Lykke, og at det nu stod til det norske Folk at berede sig Englands Medvirkning til en hensigtsmæssig Forening ved at seie sig efter den

Hovedbestemmelse, som hiin Traktat indeholdt. Det var nemlig nu hans Vrende til Norge, at erklære for Prinds Christian og det norske Folk den engelske Regjerings Stilling med Hensyn til dens Forbindelse med Sverige og de allierede Magter, og dens faste Beslutning at opfylde sin Forpligtelse med Oprigtighed og Kraft. Til Slutning udtrykte han det Haab, at det norske Folk, ved godvilligen at underkaste sig Traktaten i Kiel, vilde spare sig den Ulykke og Bæmæ, som en fremtvungen Underkastelse under hiin Traktat vilde medføre.

Denne Note besvarede Christian Frederik gennem sin Statssekretair v. Holten, da Beskaffenheden af Moriers Note ikke tillod ham at fremtræde som Norges Konge. Deri erklæredes: „at Norge med Rette havde anseet England som sin første Ven og naturligste Allierede. Det erkjendtes, at England i Traktaten mellem Sverige og Storbritannien havde viist en Agtelse for Norges Frihed og Lykkeligbed, som paastjønnes. Han søgte derhos at vise, at denne Frihed og Lykke ei kunde opnaaes ved Norges Forening med Sverige, og at alle dettes Skridt i denne Henseende havde ledet til det Modsatte. Norge selv havde gennem sine Repræsentanter tydeligen nok udtrykt dette. Disse havde med den største Frihed i sine Overveielser udarbejdet en Constitution, der bærer Præg af, at den ei var dikteret af en ærgjærrig Fyrste, men udarbejdet af Mænd, som vilde deres Fædrelands Vel. Pluraliteten af disse Mænd havde derefter anseet det nødvendigt, at foretage Kongevalg. Dette var faldet paa ham, og han maatte derved finde sig opfordret til at antage en Krone, som Folkets Kjærlighed og Tillid overrakte ham. Han havde med Folket svoret at ville forsvare Norges Frihed og Selvstændighed, og det er klart, at han ei af egen Myndighed kunde opoffre den Nations Statsforfatning,

der, i Tillid til at dette var ham umuligt, havde overdraget ham Kronen. En saadan Forandring kunde alene skee gjennem Folkets egne Repræsentanter. Han havde tillidsfuldt henvendt sig til Englands Prindsregent for at paakalde hans Mediation imellem Norge og Sverige paa en Grundvold, hvorved det norske Folks Frihed og Lykke kunde sikkes. — Han erklærede til Slutningen, at dersom denne Englands Mægling ei stred mod Rigets Constitution eller Rigsforsamlingens Erklæring af 19de Mai, vilde han ansee det for sin Pligt at sammentkalde Rigsforsamlingen, men at dertil fordreides en Tid af 3 til 4 Maaneder, hvorhos det da var nødvendigt, at der tilveiebragtes fuldkommen Neutralitet, fri Tilførsel og Samfærse med England.“

I et Statsraad, som Kongen holdt paa Ladegaardsøen den 8de Juni, og i et andet i Christiania den 9de Juni, gjorde han Statsraadets Medlemmer bekendt med Moriers Note og hans Beslutning „at det skulde tilkjendegives Gesandten i Kongens Svar, at Bølgene til et Storthings Sammentaldelse skulde vorde befalede, i den Tillid at England, fremtrædende som Mægler, skulde bevirke en Indstilling af Sveriges Fiendskaber, og at England skulde blive neutral og tillade fri Samfærse i denne Mellemtid.“ — Derhos foreslog han sit Statsraad en Opfordring til almindelig Bæbning over hele Riget, som blev befaleet at trykkes og publiceres. I et Statsraad, som blev holdt 11te Juni paa Ladegaardsøen, befalede Hans Majestæt, „at der til Opfyldelse af § 51 i Kongeriget Norges Grundlov skulde udfærdiges et Circulaire til samtlige Overøvrigheder og Biskopper, med Befaling til Forskønnede at drage Omsorg for, at det i bemeldte § bestemte Mandtal over alle stemmeberettigede Indvaanere vorder optaget, saavidt muligt inden Juli Maanedes

Udgang, og derefter uden al Henslænd at indberette naar Mandtallet saaledes er optaget til nærmere allernaadigst træffende Foranstaltning; samt til Sidstnævnte at tilkjendegive Præsterne, at de rette deres Leilighed efter at møde ved de offentlige Thing paa saadan Tid, som dem af Fogden opgives, ligesom og at Biskopperne over Nordlandene og Finmarken samt begge Amtmænd i disse Distrikter skulle tilkjendegives, at Valgforsamlingerne der skulle holdes strax efter Mandtallets Optagelse¹⁾.”

Den ovenansførte Note var imidlertid ikke af den Betskæfning, at den kunde lede til det forønskede Maa, forstyrre de Allieredes urokkelige Beslutning, eller bidrage til at forandre det Værendes Natur, som det var den engelske Sendemand overdraget at frembringe. Strax den 9de Juni afgav Morier følgende Svar til v. Holten:

„Min Herre!

„Siden Prinds Christian ikke har fundet sig foranlediget til at sammenkalde et overordentligt Storthing, for at forelægge den norske Nation den kritiske Stilling samme befinder sig i, som en Følge af den af de Allierede tagne Beslutning, at handle til Opfyldelsen af Forpligtelserne til Traktaten til Kiel, saa maa jeg anmode om, at min Note af 7de dennes vorder bekjendtgjort i dette Lands offentlige Tidender. Jeg venter at denne Anmodning ikke vil møde nogen Indvending, og i saa Fald at blive underrettet derom endnu i Dag.”

1) I disse første Statsraads møder synes kun Kongens Meddelelser og Beslutninger at være forhandlede; da Forholdene mere udvikledes, søgte han ogsaa Statsraadsmedlemmernes Raad, og de fremsatte da deres selvstændige Mening.

Denne Note besvaredes samme Dag saalunde:

„Undertegnede Statssekretair har modtaget Deres ærede Skrivelse af Dags Dato, og ikke undladt at forelægge H. M. samme. Allerhøiøst samme har deraf seet, at det er Deres Hofs særdeles Ønske, at den ved Dem overgivne Erklæring skulde forelægges et Storthing. Hans Majestæt, der altid ønsker at handle fælles med sit Folk, finder det aldeles overeensstemmende med sin i min Note af Gaars Dato tilkjendegivne Hensigt, at befale Valgene til et overordentligt Storthing strax foretagne, idet han med Tillid forlader sig paa, at England, oplyst om den Mand, der besjæler det norske Folk og de Grundsætninger, der have ledet hans Handlemaade, vil fremtræde som Mægler med lige Afgtelse for Folkeretten, som det norske Folk paakalder, og for dette Lands Lyfsalighed, hvorhos den paa samme Tillid og paa Billighed grundede Fordring om Neutralitet, om Englands Paavirkning til Indstilling af Sveriges Fiendtligheder, og fri Samfærdsel med England i denne Mellemtid af 3 til 4 Maaneder, inden hvilken Storthinget umuligen kan være afholdt, gjentagende fordres som en nødvendig Betingelse, uden hvilken Storthinget ei kan sættes og afholdes med Rolighed, og dets overordentlige Sammenkaldelse for Folket ei kan rettfærdiggjøres.“

Herpaa indløb strax samme Dag følgende Moriers Svar under Couvert til Holten:

„Undertegnede har modtaget en Note af D. D., adresseret til ham fra Hr. v. Holten, som Svar paa hvilken Undertegnede anseer det tilstrækkeligt at observere: saasom England ikke har nogen anden Interesse for Norge end den, som staaer i Forbindelse med dets Allieredes, saa kan Undertegnede ikke

modtage noget Forslag af de Norske, som ikke har Anerkjendelsen af Sveriges Souverainitet til Grundvold."

Dermed afbrødes Underhandlingerne med den engelske Gissafir. Morier expederede sin Sekretair til England med de til ham indløbne Svarskrivelser, og Kongen lod under 13de Juni udfærdige et Rescript til samtlige Overøvrigheder i Landet med Befaling, overeensstemmende med Statsraadets Beslutning, at foranstalte det i Grundlovens § 51 bestemte Mandtal over alle stemmeberettigede Indbyggere optaget ¹⁾).

Imidlertid fandt Kongen det nødvendigt at forberede sig paa en alvorlig Modstand mod de fiendtlige Foranstaltninger, som maatte blive en Følge af Afbrydelsen af disse Underhandlinger med England, og lod under 9de Juni udgive den i Statsraadet besluttede „Opfordring til almindelig Bevæbning af Norges vaabendygtige Mandskab“, som var af følgende Indhold:

„Vi Christian Frederik af Guds Naade og efter Rigets Constitution Norges Konge, Prinds til Danmark, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg:

„Gjør vitterlig: at Vi efter indkomne Beretninger om betydelige Rustninger i Nabolandet, der ikke kunne have anden Hensigt end med Vold at krænke det norske Folks Frihed og Selvstændighed, finde Os foranledigede til at opfordre Norges Sønner til Bevæbning, og til at være rede til at møde den

1) Kortere havde det været at sammenkalde de samme Repræsentanter, som havde mødt ved Rigssamlingen; men disse vare ikke valgte paa den i den antagne Grundlov bestemte Naade, og kun dette Valg kunde erkjendes gyldigt. Nu behøvedes vistnok 2 a 3 Maanedes til at optage Mandtal og derefter foretage Valg.

overmodige Fiende, naar han skulde betræde Nigets Grændse; thi opfordre Vi

„Samtlige Landeværn, eller de i Reserverollerne indskrevne Mandskaber, samt alle andre vaabendygtige Nordmænd, som frivilligen ville møde til Fædrelandets Forsvar — og hvilken Nordmand er ikke rede dertil? — i Kompagnidistrikter paa de af Amtmanden bestemte, gennem Fogderne bekendtgjorte Dage, at møde ved Kirkerne udi hvert Præstegjeld, hvor Lehnsmænd tilligemed de i Distrikterne hjemmeværende Officerer eller ældste Underofficerer af Kompagniet eller Landeværnet, forfatte og underskrive en Mandtalsliste over samtlige dette Mandskab.

„Til samme Tid og Sted skal Mandskabet medbringe de Baaben, de eie og ville betjene sig af, og bliver da tillige optegnet, hvor Mange der savne Baaben, eller hvor der i samme maatte mangle Ammunition o. s. v. efterhaanden som de fra Fogderne indkomme.

„Hvert Præstegjelds saaledes samlede dygtige Fædrelandets Forsvarere udvælge mellem sig for hver 30 Mand en Rodeanfører, som de have meest Tillid til, og disse Roderes Samleplads bestemmes dernæst foreløbigen af Fogden, indtil de for hvert Bataillons- eller hvert Regimentsdistrikt senere udnævnte Autoriteters Bestemmelse om Samlingspladsen ved almindelige Opbrud kan meddeles.

„Samtlige disse Bevæbningsmandskaber eller Mandhusinger, som de i visse Distrikter kaldes, skulle under Baaben til Tegn bære graae Kjoler med grøn Kant. Naar de i Krigstilsælde rykke længere bort fra deres Hjemstavn, end at de derfra kunde drage Ophold, da underholdes de af militaire Magasiner, og underordnes de ved Brigaden kommanderende Officerer, samt bruges til Bedækning af Transporter, Bevogt-

ning af Magasiner og Fanger, Forsvar af Desileer og ved andre Leiligheder, hvor de efter deres Vaaben og Indretning som Fædrelandets ægte Sønner kunne tjene til Forsvar af Arne, af eget Hjem, til Bevogtning for Kone og Børn, og hvorved enhver Nordmand vil kappes om at vise Mandemod, lig Fædrene, der aldrig ustraffet lode nogen Fiende betræde Norges lykkelige Dale 1).“

Kongen gav Kongen under Den Juli ligelydende Ordres til Generallieutenant Staffeldt, Oberst Hegermann, Oberstlieutenanterne Stabel og Haffner 2), i Følge hvilke Reserven for Middelfbrigaden skulde forstærkes ved Almuevæbningen, og det Terrain, som forsvares ved Grændsen, gjøres utilgængeligt ved Forhugninger. Endeel af Kommandoen over Almuevæbningen skulde overdrages Præsten Mars, en anden Capitaine Lindemann, ligesom denne Forøgelse af Reserven skulde understøttes ved forskellige Armeekorps. Samtidig dermed angav han de Punkter, hvortil de forskellige Armeefdelinger maatte retirere, for derved igjen ved given Leilighed at falde Fienden i Flanken. Han bestemte dertil fornemmeligen Egnen ved Skien, Kongsborg og Holmestrand. I Almindelighed vilde han have det bestemt som Regel, der ikke noksom kunde indprentes de Kommanderende: „at de stedse maatte være betænkt paa en defensiv

1) Saavidt vides havde denne Opfordring ingen alvorlige Følger. Kun hist og her gjordes nogle forberedende Foranstaltninger, hvorved Egennytten drev sit Spil.

2) Man seer heraf, at han ikke erkjendte Staffeldt som Overgeneral, der kunde tage selvstændige Forholdsregler, og meddele Divisionscheferne fornødne Ordre, men han betragtede sit eget Qvarteer som Hovedquarteer, hvorfra disse Ordre udgik.

Forsvarskrig, saaledes som den saakaldte lille Krig i vore Bjerge giver saa megen Anledning til."

Under disse alvorlige Forberedelser til Modstand nærede Kongen derhos bestandigen et hemmeligt Haab om Englands Understøttelse. Et Beviis derfor har Forfatteren i et egenhændigt Brev, som han i Provideringsanliggender under 22de Juni modtog fra Kongen. Deri udtrykker han sig saaledes: „Norsk er endnu vor Horizont, men saalænge den engelske Gesandt, en saare retsindig Mand, bliver her, er der ogsaa Haab om Englands Mægling, som jeg har forlangt med Agtelse for Nationalværdighed og Lykksalighed.

Femte Capitel.

Det blev imidlertid ikke ved den nysannede Erklæring fra det engelske Hof om de Allieredes Beslutning at understøtte Sveriges Planer. Den 30te Juni ankom ogsaa Sendemænd fra samtlige allierede Magter gennem Sverige til Christiania, nemlig: General, Baron Steigentesch for Østerrige, Generalmajor Orlof for Rusland, Aug. J. Forster for England, og Major, Baron Martens for Preussen, der vare udstyrede med Fuldmagt til at underhandle med Christian Frederik, og gjøre ham bekendt med de Allieredes Politik. Forinden disse Sendemænd indleverede sine offentlige Noter til den norske Konge, traadte de i Underhandling med ham for om muligt i Mindelighed at udføre Hensigten af deres Vrende. Deres Forholdsordres vare bestemte, men deres Agtelse for Christian Frederik ¹⁾,

1) Især var det Ruslands Gesandt, Orlof, som Christian Frederik havde vundet for sin Interesse, hvorefter den til Keiser Alexander

deres Hensyn til Omstændighederne og Norges vanskelige Stilling, bevægede dem til at indgaae i et Forslag om Vaabenstilstand paa visse Bilkkaar, og under Betingelse af Kongen af Sveriges Sanktion. Mange Forslag bleve gjorte og forkastede, indtil omsider de Allieredes Sendemænd fremsatte deres Ultimatum i en indleveret Note.

En saa høitidelig Ambassade, der medbragte en saa bestemt Erklæring fra de Allieredes Side maatte gjøre Norges Konge opmærksom paa sin Stilling og vaklende i Henseende til sine forhen tagne faste Beslutninger. Han vilde imidlertid ikke egenmægtigen afgjøre denne vigtige Sag, men besluttede at høre sit Statsraads Mening, og for at give sine Overveielser mere Vægt tilkaldte han flere af Rigsforsamlingens Præsidenter, for saaledes ligesom at forene den executive og lovgivende Magts Stemme i deres Repræsentanter. Om dette Møde indeholder Statsraadets Protokol følgende:

„Anno 1814 den 6te Juli, om Formiddagen Klokken 10, var Statsraadet forsamlet hos Hs. M. Kongen paa Ladegaardsøen, og vare General-Bei-Intendant Kammerherre Anker, Kammerherre Oberst Hegermann, Kammerherre Kommandeur Fabricius, Kammerherre Major Brock, Professor Sverdrup og Søecapitain Holstein tillige tilstede, for efter allerhøieste Befaling at overvære det afholdende Statsraad.

„Hs. M. behagede allernaadigst at tilkjendegive, at han ved Rigsforsamlingens Slutning ikke formaaede at meddele nogen udførlig Skildring af Rigets Forhold til udenlandske Mag-

indgiyne Note vidnede. Mellem Rusland og Sverige var sjelden nogen diplomatisk Sympathi. De øvrige Magters Sendemænd bifaldt vel ikke Christian Frederiks Forhold, men de vare alle enige i sine Bestræbelser for at afgjøre Sagen i Mindelighed.

ter, men at han senere fra sin Afsendte i England havde erfaret, at Folket, som næsten overalt i alle Lande, er for Norges Sag, men at Regjeringen er imod samme, hvorom den anordnede strenge Blokade og Parlamentets Beslutninger i saa Henseende vidne, og hvilket de herværende engelske Gesandter ikke mindre bestemt have erklæret, ligesom og at der fra de øvrige allierede Magter, Rusland Østerrige og Preussen er gjort de samme Erklæringer ved disses hidkomne Gesandter, og at disse i det bestemteste Sprog fordre Norges Forening med Sverige, men dog paa den anden Side tilbyde alle Billaar, som det norske Folk kun maatte vide at nævne for at sikkre dets constitutionelle Rettigheder, og tillige ønske, at Norge skal være et adskilt og saavidt muligt uafhængigt Rige af Sverige, dog under samme Overbøved.

„Da Magten saaledes skal afgjøre Sagen, hvis ikke disse Forestillinger virke til det hensigtede Diemed, da et russisk Armeekorps, som nu truer Danmark, er stillet til Kronprindsen af Sveriges Disposition, og det neppe er Tvivl underkastet, at ligesom Rusland tillader dets Anvendelse mod Norge, saaledes vil England ikke i det nærværende Forhold forhindre dette, og da Europas samlede Magter paa ovennævnte Maade true Norge, saa ansaa Hs. M. det at være Statsbestyrerens Pligt at beregne sine Stridskræfter, førend han ubesindigen styrter Staten i en ulige Kamp, hvis dette paa nogen ærefuld Maade kan undgaaes, og at det, siden Billaarene, som tilbydes den norske Nation ved Foreningen med Sverige, ere ærefulde og fordeelagtige i og for sig selv betragtede, vilde være uforsvarligt, hvis han ikke raadspurgte sig med Nationen, om den vil tage Hensyn paa disse, for at undgaae en sandsynligviis uundgaaelig Undergang, eller om den vil vove Alt for Alt.

„Hs. M. tilkjendegav derfor, at det var Hs. Ønske at samle et Storting, og at foredrage Rigets Stilling for samme, ligesom og at Allerhöjstsammes Beslutning var, villigen at nedlægge Kronen, hvis større Uheld derved kunde afvendes fra Norge; men ogsaa lige villigen at gaae i Døden for Norges Sag, hvis Nationens Repræsentanter efter modent Overlæg foretrække den haarde og ulige Kamp med hele Europa for en fredelig Forening med Sverige, hvilken under de store Magters Garanti skal kunne sikke det norske Folks Rettigheder.

„Hs. M. behagede fremdeles at anføre, at han ved at beregne Landets Stridskræfter ei saae hen til Antallet af Fædrelandets Forsvarere, hvilke sikkert ei vilde mangle, naar det gjaldt, men at han havde Hensyn til Forraadene, som ei vare tilstrækkelige til at udholde flere Maanedes Kampagne; at en Vaabensstilstand, der kunde sikke Tilførselen følgerigen var Alt, hvad man kunde ønske at opnaae; at det havde lykkedes ham at overbevise de allierede Magters Gesandter om Umuligheden af at opfylde Kongen af Danmarks Fordring til ham, inden 14 Dage at afhandle Foreningen mellem Norge og Sverige, og at disse havde tilbudt sliig Vaabensstilstand; ligesom og Gesandterne havde indseet Nødvendigheden og Vigtigheden af et Storthings Sammenkaldelse og Afholdelse; og at de, skjønt deres Instruktioner byde dem at afgjøre Alt inden 14 Dage, have indvilget at underhandle med Sverige om denne Vaabensstilstand paa en Tid af 3 Maaneder, som hertil vilde udføres; men at de tillige fordrø Garanti for Blokadens Ophævelse ved Grændsefæstningerne Frederiksteens, Frederikstads og Kongsvingers Overleverelse til svenske Tropper og Neutralisering af Terrainet indtil Glommen samt Hvaløerne. Dog formeentes, at Besætningen af Kongsvinger ikke bestemt vilde paa-

staaes, ligesom ogsaa at den paa ingen Maade med Hensyn til dens Vigtighed i militair Henseende bør at overgives, men at derimod Frederiksteens og Frederikstads Fæstninger ikke vare af saa megen Vigtighed, første fordi den kan omgaaes, og ei er til synderlig Nytte, naar Fienden ei kan mødes med nogen Hovedstyrke paa hiin Side Glommen, og sidste fordi den i og for sig selv er en slet Fæstning, og Glommen er flankeret ved den svenske Overmagt til Søes, som ikke vil kunne forhindres at landsætte Tropper mellem Frederikstad og Moss; samt at den samme Overmagt til Søes gjorde Positionerne ved Hvaløerne farlig for den svagere norske Flotille.

„Hs. M. gif derfra over til at betragte disse Fæstningers Overleverelse med Hensyn til den offentlige Mening, at man vilde kalde det uværdigt at overgive disse til de svenske Tropper, som dog aldrig bør beholde dem, og om dette ikke vilde anses for Feighed og Forræderi. Han troede vel, at den Statsmand, som koldt beregnede Tabet af tvende Fæstninger med Fordelene af fri Tilførsel i 3 Maaneder, ikke vilde være tvivlsraadig, saameget mere som saa meget kan hænde i dette Tidsløb til Norges Fordeel, men han har dog først villet høre de Mænds Mening, som han har Tillid til, førend han bestemt erklærer sig til noget i saa Henseende.

„Hs. M. tilkjendegav endvidere, at han har troet at gaae en Middelvei ved at tilbyde een eller tvende Fæstninger besatte af allierede Tropper, saalænge Vaabenstilstanden varer, hvilket ikke strider aabenbart mod Constitutionens 25de Artikel, og vel af Folket vilde taales, naar dette seer hen til de store Fordele, som derved opnaaes; og han forelagde derpaa Statsraadet og de øvrige tilkaldte Mænd, hvis de bifaldt dette Tilbud, følgende Spørgsmaal:

„Om de troe at han kan gaae videre? og om man under nogen Betingelse kan indlade svenske Tropper i Fæstningerne, indtil de Allierede ankomme, eller indtil 1ste September, da de Allierede skulle besætte dem, for siden ved Vaabensstilstandens Opfigelse at levere dem tilbage til de Norske, Alt under de Allierede Magters Garanti, eller mod Besættelse af Gda Skandse i Sverige af norske Tropper indtil Vaabensstilstanden opsiges, da i saa Fald Frederikshald og Gda gjensidigen skulle rømmes?

„Hs. M. opfordrede de Tilstedeværende med Overlæg at veie Fordelen af en Vaabensstilstand, der sikrer Tilførselen, den militaire Vigtighed af de fordrede Garantier, den offentlige Menings Vægt, hvad Statens Sikkerhed kan fordrø, og den Fare den spæver i ved at afvise det gjorte Tilbud af Europas mægtige Stater, der have forenet sig mod samme.

„Statsraadets Medlemmer og de øvrige Tilkalde vare samtlige bestemt enige om, og tilkjendegave hver for sig, at de ikke troede, at Hs. M. kunde gaae videre, at de svenske Tropper paa ingen Maade maatte tilstedes at besætte norske Fæstninger, da dette ikke alene stred mod Rigets Grundlov, men tilslige maatte kunne lede til indvortes Urolighed, saasom det i Særdeleshed var det Punkt af Fredstraktaten mellem Danmark og Sverige, som havde indigneret Nationen. Derimod tiltraadte de Hs. M. Formening, at der som Garanti kunde tilbydes Besættelsen af Frederiksteens og Frederikstads Fæstninger af de allierede Magters Tropper, hver med nogle hundrede Mand, at Hvaløerne neutraliseres under Vaabensstilstanden, at den svenske Flotille kunde tillades at henlægges ved disse, at de norske Tropper kunde trækkes tilbage paa denne Side af Glommen, saaledes at Strækningen paa hiin Side af Elven neutra-

liseredes, at ovennævnte Fæstninger strax evalueredes mod at de, indtil de Allieredes Tropper ankom, besættedes af Frederikshalds og Frederikstads Borgerstab; at Overleverelsen af disse Fæstninger nu og efter Waabenstilstandens Ophørelse skede af de dertil fra begge Sider udnævnte Kommissairer, og endelig at Tiden til Opfigelsen af Waabenstilstanden bestemtes til 14 Dage."

Hvor alvorligen Kongen meente denne fredelige Tilnærmelse til Sverige, for at bevirke en passende Forening mellem de tvende nordiske Riger, sees ogsaa deraf, at han i et Statsraad, som holdtes 7de og 8de Juli, hvortil General-Politidirektøren Diriks var tilkaldt, gennemgik de Forandringer og Tillæg i Grundloven, som maatte anses passende og nødvendige i Tilfælde af en fredelig Overeenskomst med Sverige. Forandringen gik i Hovedsagen ud paa, at Kongen af Sverige skulde udøve al sin Myndighed i Norge ved en Viceronge i Forbindelse med Statsraadet, hvilken skulde residere i Christiania. Disse Forhandlinger fortsattes senere den 16de¹⁾.

Disse Forsøg paa at tilvejebringe en mindelig Forening, strandede imidlertid deels paa de Vanskeligheder, som den nyligen vedtagne Grundlovs Bestemmelser lagde i Veien for Antagelsen af Gesandternes Forslag, deels paa den svenske Regjerings Sikkerhed for at naae sit Maal gennem sine Allieredes Medvirkning og Anvendelse af Magten. De Allieredes Sendemænd fremlagde deres Ultimatum i en Note af 7de Juli af følgende Indhold:

„Undertegnede, der af deres respektive Hoffer ere overdragne en særdeles Mission til Hs. Høihed Prinds Christian

1) I Bilag 9 findes Forhandlingerne indført.

Frederik af Danmark, have den Ære at tilstille Høistamme nærværende Meddelelse.

„Norges Afstaaelse, fastsat ved Kielexertraktaten, er garanteret af de med Sverige allierede fire Magter. Denne politiske Beslutning er uigjenselsdeligen bestemt. De allierede Magter betragte Norges Forening med Sverige som en af det nye Ligevægtsystems Grundstøtter, som en Slags Stadesløsholdelse, hvilkken er det umuligt at erstatte ved nogensombest anden.

„De Tildragelser, der i den senere Tid ere foregaaede i Norge, den Modstand, som den af Europa tagne Beslutning der har fundet, og den Bestemmelse Hs. Høihed har taget, at sætte sig i Spidsen for denne Modstand, har bestemt de med Sverige allierede Magter til at tage de nødvendige Forholdsregler for at bevirke Norges Forening med Sverige.

„Det er i dette Øiemed, at Undertegnede have begivet sig til Hs. Høihed. Det er paalagt dem at tilkjendegive ham det smertelige Indtryk, som hans Fremgangsmaade har frembragt hos deres Souverainer, at opfordre ham formeligen til at træde indenfor Grændserne af hans Pligter, og at erklære ham, at, dersom han nægter at give efter for Europas almindelige Ønske, der kalder ham tilbage til Danmark, vil en ulige Krig opstaae i Norden, og Vaabnene ville da upaatvivleligen bevirke det, som Overtalelse forgjæves har prøvet. I denne Hensigt er General Grev Benningens Armee, saavelsom et preussisk Troppeskorps, overladt til Sveriges Disposition, og en almindelig Søeblokade af Norge bestemt i Forening med Storbritanien.

„Til samme Tid maatte Kongen af Danmark, nedsat i de Monarkers Dine, der ere Borgen for hans Ord samt for Traktaten til Kiel, blive villigen opirret mod sine fordums Under-

saatter med Hensyn til Jffeopsyldelsen af hans Villie. Hans Majestæt besluttede derfor, ved Undertegnede's Mellemkomst at lade sine sidste Befalinger overbringe til sin Thronarving, der i Egenskab af første Undersaat er forpligtet til at give et Exempel paa Lydighed for hans Undersaatter i Norge, der ere dansksfødte, og som ved at nægte at vende tilbage gjøre sig skyldige i Oprør, og endelig for Nordmændene, hvilke han ved de sidste Virkninger af sin Kjærlighed vilde spare de sørgelige Følger af en ødelæggende Krig.

„Denne af Hs. Majestæt tagne Beslutning, saavelsom de Befalinger Undertegnede have modtaget af deres respektive Hoffer, betegne Bestaaffenheden af deres særdeles Sendelser. Undertegnede ansee sig forpligtede til at erklære, at de ingenslunde ere Mæglere mellem Norge og Sverige, men snarere Kommisssairer, og saa at sige Krigsherolder, bemyndigede til at udføre i sin fulde Udstrækning Traktaten til Kiel, og de ved deres Souverainer garanterede Bestemmelser.

„Imidlertid har Hs. Høiheds bekjendte Tænkemaade, og hans Hensigters Nødelighed, Europas almindelige Agtelse for det norske Folk, samt det Ønske, uden Blodsudgydelse at bewirke begge Rigers Forening, bragt Undertegnede til at indlade sig i de Afvigelser, som de erkjende at være udenfor det bogstavelige Indhold af deres Instruxer; de have givet efter for det Ønske at give Hs. Høihed de ærefuldeste Midler i Hænde til at kunne forlade den høie Post, til hvilken Omstændighederne uheldigviis have bragt ham, og de have med Fornøielse fundet sig villige til at indlade sig i de Bestemmelser, der kunde bidrage til ikke at krænke Hs. Høiheds Charakter, og til at fastsætte det norske Folks Rettigheder.

„De have troet, at de ingensunde herved vilde afvige fra Hs. svenske Majestæts liberale Hensigter; men de kunne ikke ansee de Overenskomster, hvilke de have antaget, som gjældende og bestemte Artikler, uden forsaavidt at denne Monarks Samtykke derved kan erholdes.

„Hs. H. Prinds Christian har bestemt erklæret ikke at kunne nedlægge de Retligheder, han har modtaget af Nationen, uden i Rigsforsamlingens Hænder. Som en Følge heraf, blev en Sammentaldelse af Rigsforsamlingen anseet nødvendig, og Tiden til at iværksætte denne Sammentaldelse, og at sikkre De-liberationen blev Gjenstand for Underhandlingerne. En Baabensstilstand blev foreslaaet af Hs. H. — Undertegnede ilede med at føie hans Ønske, men de forstjellige Vilkaar, som de fremsførte, bleve alle efterhaanden forkastede. Endeligen, efter at have veiet Meningerne, have de den Ære at bringe til Hs. Høiheds Kundskab deres uforanderlige Bestemmelse.

„Grundtrækkene for Baabensstilstanden ere:

„1) En af Hs. H. given Forpligtelse til Kongen af Sverige og hans høie Allierede, at ville nedlægge i Nationens samlede Repræsentanters Hænder alle de Retligheder, som han har modtaget af dem, og at anvende al sin Indflydelse paa Folket, for at formaae det til at samtykke i Foreningen.

2) Landet imellem Glommen og den svenske Grændse skal rømmes af de norske Tropper, saavelsom Hvalkerne, Fæstningerne Frederikstad, Frederikshald eller Frederiksteen og Kongsvinger. Landet skal erklæres neutralt og Fæstningerne besættes af svenske Tropper.

3) Efterat Fæstningerne ere besatte, skal Blokaden ophæves, dog kun for Christiania, Christianssand og Bergen, med de nødvendige Modifikationer saalænge Baabensstilstanden varer.

„I Følge dette Ultimatum, hvorpaa Undertegnede udbede sig et afgjørende Svar, henvende de sig ogsaa til Hs. H., for at erfare hans Beslutning med Hensyn til hans danske Majestæts Skrivelse.

„De have ogsaa til samme Tid den Ære at erklære for Hs. H., at hvorledes end hans Svar bliver paa denne Note, ansee de deres Underhandlinger som endte, og forlange deres Passer, enten for at vedblive at arbejde paa Foreningen af begge Riger paa en fredelig Maade, eller for at lade mere virksomme Midler træde i Underhandlingers Sted.

„De ile at benytte denne Leilighed til at frembringe for Hs. H. Udtrykkene af deres dybe Høiagtelse.“

Kong Christian Frederik besvarede denne Note under 13de Juli, og Svaret maatte, i Følge den i Statsraadet under 6te Juli tagne Beslutning, indeholde forskjellige Modifikationer i Gesandternes Forslag. Svaret lød saaledes:

„Den Note, som de med Sverige allierede Magters Herrer Gesandter, der ere overdragne et særdeles Ærende i Norge, have tilsendt mig, iler jeg at besvare overeensstemmende med mine Pligter mod det norske Folk, og med den Opmærksomhed, der skyldes de Meddelelser, som de have gjort mig.

„Norges Held er det eneste Maal for mine Handlinger. Den norske Nation, løsgiven fra sin Trostabsæd til Kongen af Danmark, erkjendte ikke hans Magt til at overgive den med fuld Souverainitet og Eiendom til Kongen af Sverige, og maatte med Grund blive opirret ved at erfare som første Bilskaar, at de svenske Tropper skulde tage Fæstningerne i Besiddelse, hvilke aldrig, saalænge Danmark og Norge vare forenede, have været besatte af Danske. Nationen vilde gjøre sine Retligheder gjældende, hvilke i lignende Tilfælde efter almindelig

Omdømme tilkommer enhver Nation. Bekjendt med den almindelige Stemning, som et indgroet Had mellem Nabofolkene gjorde end mere virksom, indsaa jeg, at indvortes Uroligheder og Anarki vilde blive en Følge af en tvungen Forening, og jeg satte mig i Spidsen for Nationen for at forekomme disse Ulykker. Paa Grund af den Afgtelse, som jeg skyldte Souverainiteten, der er hos Folket selv, sammentaktede jeg en Rigsforsamling, og denne grundlagde en Constitution, der kunde sikke og befordre Folkets Held. Dets Kjærlighed og Tillid tilbød mig Kronen, og jeg troede at burde modtage den. Ønskende at see dette Folk lykkeligt var jeg overbeviist om, at Norges Uafhængighed under en Regjering, som Nationen selv havde givet sig, og en Alliance med Sverige, garanteret af de store Magter, der skulde kunne sikke Nordens Ro, saavelsom det norske Folks, der kun ønsker at leve frit imellem sine Klipper, vilde være den ønskeligste Tilstand for Norge. Jeg grundede mit Haab paa Anvendelsen af samme Grundsatninger til vor Fordeel, for hvilke saa ædle Anstrengelser vare gjorte i Tydskland og Spanien. — Dog Europas største Magter havde besluttet det anderledes. De Erklæringer, de have givet mig, forvisse mig om, at Omsorgen for Norges Frelse fordrer, at man maa give efter for den Stærkeres Ret, og jeg erkjender, at disse samme Magter, der ikke ønske at bringe Krigens Ulykker over Norge, ville have Hensyn til Alt, hvad der saa meget muligt kan sikke Norges Lykke i Forening med Sverige. Jeg seer mig i Stand til at virke for det norske Folks Vel, idet jeg bringer Offeret af en personlig lykkelig Stilling. Jeg er ikke tvivlsraadig ved at gjøre dette paa en Maade, der er Manden af Ære værdig, værdig den Krone jeg bærer, og det Folk, der har overdraget mig samme.

„De have erkjendt, at det er ene i Rigsforsamlingens Hænder jeg kan tilbagegive mine Retligheder, og det er tillige kun denne Forsamling af Rigets Repræsentanter, der kunne afgjøre, om Nationen heller vil foretrække en ulige Kamp for sin Selvstændighed for de hæderlige Vilkaar, der blive Norge tilbudne som et med Sverige forenet Kongerige. Det er min Pligt, jeg erkjender det, at underrette Nationen om alle de Færrer den udsætter sig for, og forestille den de Fordele, som ville blive den siktrede, naar den indgaaer en constitutionel Forbindelse med Sverige, men De kjender mig noksom for at vide, at jeg, min Forpligtelse tro, ikke stiller min Skjebne fra Folkets i det Tilfælde, at en tapper skjont forgjæves Modstand mod Europas forenede Kræfter foretrakkes for en ærefuld Udsøning, for hvilken jeg skal anvende al min Indflydelse. Det er i denne Mand at jeg har stilet min Skrivelse til Kongen af Sverige, hvoraf jeg har meddeelt Gjenpart, og ved hvilken jeg tiltræder det første Grundtræk for Baabenstilstanden, som de ligeledes have anseet nødvendig, og som jeg forlanger af Hs. svenske Majestæt paa ærefulde og antagelige Vilkaar.

„Til det andet Grundtræk for Baabenstilstanden svarer jeg, at dersom det gjælder Afbrydelsen af Underhandlinger, der alene kan tilveiebringe en Forening i Mindelighed, indrømmer jeg, at de norske Tropper rømme Landstrækningen imellem Glommen og den svenske Grændse tilligemed Hvalerne og Fæstningerne Frederiksteen og Frederikstad, paa det Vilkaar at denne Landstrækning saavel som Fæstningerne blive neutrale under Baabenstilstanden. Da Kongsvinger er paa den østlige Bred af Glommen, og indenfor den neutraliserede Landstrækning, vilde jeg finde det passende ikke at paastaae denne Rømning. — Med Hensyn til Fæstningernes Besættelse af svenske Tropper, anseer

jeg det for min Pligt at lade Dem bemærke, at de Fordringer, som engang have opflammet hele Folket til Forsvar, aldeles ikke burde gjentages, dersom man vil troe at kunne berolige Gemytterne; at den umiddelbare Følge af Troppernes Indmarsch vilde være en almindelig Opstand, og at jeg i dette Tilfælde burde foretrække Krig med Fiender for Borgerkrig, hvilken jeg vilde have forarsaget, naar jeg af en i Nationens Dine strævsomhed overtraadte Constitutionen. Dersom Kongen af Sverig ønsker en Forening i Mindelighed og ei Krig, vil han ikke paa staae dette, men han vil antage det Forslag, jeg har gjort ham, at overlade Fæstningerne Frederiksteen og Frederikstad til Borgernes Bevogtning. Nømmingen af disse 2 Fæstninger af de norske Tropper, hvilket lader dem uden tilstrækkeligt Forsvar, forskaffer de Svenske alle militaire Fordele, og det er med Hensyn til de ædelmodige Følelser, der maatte lede H. s. svenske Majestæt, at jeg har troet denne Monark ogsaa vilde ansee det for tilstrækkeligt at bestemme den neutrale Landstrækning paa den østlige Bred af Glommen til 3 Miles Afstand omkring Fæstningen.

„Hvad det tredie Grundtræk angaaer, maa jeg ligeledes bemærke, at den foreslaaede Ophævelse af Norges Blokade, hvilken jeg anseer som et uundgaaeligt Vilkaar for Baabensstilstanden, og som et utvetydigt Beviis paa de allierede Magters Mennefskærlighed og Velvillighed mod det norske Folk, burde udstrækkes til hele Kysten, dersom man vil at den skal erkjendes som en sand Belgjerning; ellers vilde den give Anledning til Stridighed og bestandige Trætter, som vilde altfor let kunne foranledige Baabensstilstandens og de derpaa følgende Underhandlings Afbrydelse.

„Saaledes har jeg forlangt det af Kongen af Sverige, og jeg haaber at man vil erkjende Sandheden af alle disse Bemærkninger i Henseende til Blokadens Ophævelse, dersom man vil virkeligen undgaae det, som kunde bringe ødelæggende Krig over Norden.

„Jeg skal forsyne Generalmajor Pettersen og min Adjutant af Søetaten, Capitaine Holstein, med mine Fuldmagter for at slutte Vaabensstilstanden i Fredertshald og Svinesund, og jeg ønsker oprigtigen, at denne Underhandling lykkeligen maa endes som Præliminaries for en Udsoning og Forening. Jeg forlanger de allierede Magters Garanti for Vaabensstilstanden, og for de Forslag til Grundvolden for en Forening, som Hs. svenske Majestæt vil tiltræde.

„I Henseende til Kongen af Daanmarks Skrivelse, om hvilken jeg afholder mig fra enhver Bemærkning, beder jeg Dem at uleilige sig med mit Svar. Det vil i faa Ord indeholde de Erklæringer, som min nærværende Stilling og min Ære bød mig at give Dem, og hvis Gylldighed De have erkjendt.

„Dette vil overtyde Hs. M. om, at jeg umuligen kunde følge hans Befalinger, forinden Rigsforsamlingen eller Vaaben have afgjort Norges Skjebne, og jeg maa iøvrigt overlade hans Klogskab og hans Samvittighed, om han anseer det for tjenligt at udføre sine Trudsel mod mig og mod de danske Embedsmænd, hvilket imidlertid meget vil forandre min personlige Stilling og den Handlemaade jeg har foresat mig.

„Da denne Note bliver den sidste, som jeg bliver istand til at oversende dHrr. Gesandter fra de allierede Hoffer, griber jeg denne Leilighed for at bede Dem, mine Herrer, være overbevist om den særdeles Afgtelse, hvormed jeg undertegner mig o. s. v.“

Det i denne Note omhandlede Brev til Kongen af Sverige lyder saa:

„Min Hr. Broder! Intet er dyrebarere for mig i denne Verden end en god Samvittighed; indtil dette Dieblis har den aldrig forladt mig, og jeg ønsker stedse at rette mig efter det, som min Ære og min Skyldighed foreskrive mig.

„Det er disse Følelser, som have forpligtet mig til at sætte mig i Spidsen for et Folk, som løsladt fra sin Trostabsseed mod sin Konge ikkun higede efter Uafhængighed, og som sætter al sin Kjærlighed og sin Tiltro til mig. Jeg har svoret at forsvare dets Constitution, og jeg døer villigen for at hævde dets Rettigheder og dets Uafhængighed, men jeg har ogsaa paataget mig den Forpligtelse at have Omsorg for dets Lykke.

„Nu da hele Europa erklærer sig mod Norge, mod den Sag jeg forsvarer med de Midler, som mit Land ene tilbyder, bringe disse Betragtninger mig ene til at give efter for Nødvendigheden.

„Personlige Hensigter have aldrig forvildet mig. Jeg skal bevise dette ved at tilbagegive den Krone i Nationens Hænder, som den har overgivet mig. Jeg vil heller frelse Norge end regjere over det; men førend jeg skiller mig fra et Folk, til hvilket jeg er forenet med de helligste Baand, vil jeg sørge for dets Lykke. Jeg nedlægger her Grundtrækkene til Forening med Sverige, Constitutionen og andre Bestemmelser, som jeg ønsker at sikke Norge. Jeg skal sammenkalde Stortinget og bekendtgjøre disse for Nationen. Jeg skal gjøre den bekendt med alle de Farer, som den udsætter sig for ved en modig men unyttig Modstand. Hvis den samtykker, nedlægger jeg strax min Værdighed; hvis den vægrer sig, skiller jeg aldrig min

Skjebne fra dens. Men forinden Stortinget sammenkaldes, maae tvende vigtige Punkter bestemmes:

1) At Grundtrækkene til Foreningen antages af Sverige under Garanti af de fire Magter, hvis Gesandter her ere nærværende.

2) At Beraadslagningerne worde frie og velbetænkte, og at en Baabensstilstand fastsættes til dette Diemed.

„Jeg føler at de Fordele, som kunde flyde af en Baabensstilstand fordre Opoffrelser fra min Side. Disse ere udtrykte i vedlagte Forslag til Baabensstilstanden. De allierede Magters Gesandter have paaftaaet, at svenske Tropper skulde besætte Fæstningerne; men jeg har ikke kunnet indvilge dette, fordi den Constitution, til hvilken jeg har svoret, binder mine Hænder, og fordi jeg tilfulde kjender min Nations Tænkemaade, som ikke vil taale, at svenske Tropper komme ind over Grændsen uden Modstand. Jeg bør folgelig foretrække en Krigs Ulykker for en indvortes Krigs Rædsler, men jeg forlader mig aldeles paa Deres Wiisdom, at De saaledes som jeg ønsker det vil tiltræde de Midler, hvorved en Krig kan undgaaes, som vilde gjøre den foreslagne Forening uantagelig, og som vilde bringe store Ulykker saavel over det svenske som norske Folk, hvilket De ønsker at regjere over, og hvilket De ikke bedre kan vinde end ved en mild Fremgangsmaade, bestaaende i Føielighed for den almindelige Mening og Ophævelsen af Blokaden, som jeg beder Dem om, hvilket vil worde anseet som Belgjeringer, der grunde sig paa Deres Høimodighed og Deres Kjærlighed for dette Folk.

„Min Stilling er smertelig, men min Kjærlighed for Norge overvinder mine Smærter.

„Hvis De antager Forslagene til Vaabensstilstanden og Grundtrækkene samt Bestemmelserne til Foreningen, giver jeg Dem mit Ord for, at anvende al min Indflydelse paa den norste Nation for at bringe den til at antage denne Forening som det eneste Redningsmiddel, der levnes samme.

„Vær mig med Deres Fortrolighed; jeg troer at fortjene den, undertegnende o. s. v.“

Samme Dag indleveredes til de allierede Magters Sendemænd følgende Note **B**.

„Skjønt de allierede Magters Herrer Gesandter, til hvilke en særdeles Sendelse i Norge er overdragen, erklære ikke at være Mæglere imellem Norge og Sverige, er det dog uden Tvivl uadskilleligt fra deres Vrende at være Borgen for de Bestemmelser, som skulle have Sted mellem begge Riger. Saaledes er det, at jeg indbyder Dem til at give mig Forsikkring om, at De vil garantere de Grundtræk for Foreningen, som Kongen af Sverige maatte antage, samt Vaabensstilstanden i alle de Punkter, som endeligen maatte vorde bestemte, ligesom dennes Vedbarelse i det aftalte Tidsrum.

„Ligeledes ønsker jeg, at de allierede Magters Befuldmægtigede, hvis de ere tilstede, ville bidrage til at jævne de Misforstaaelser af alvorligt Slags, som under Vaabensstilstanden kunde reise sig, og overlader jeg, fra min Side til Deres Bedømmelse, om Vaabensstilstanden maatte forlænges, for roligere at tilendebringe Stortthinget.

„Jeg anmoder Dem om, saafremt Vaabensstilstanden finder Sted, at De i al den Tid samme vedbarer garanterer Blokadens Ophævelse fra Englands og Ruslands Søemagters Side, ligesom fri Handel og Skibsfart saavel for Ind- som Udførsel fra og til Norges Havne, samt at der uden Ophold meddeles

Tilladelse til at udføre Kornvarer og andre Levnetsmidler fra Danmark, Havnene i Østersøen, England, Holland og det sorte Hav. Hvis Udførselen af Kornvarer fra Archangel til Trondhjem, Nordlandene og Finmarken skal sættes til et vist Antal Tschettwert, forlanger jeg 25,000.

„Jeg vil ogsaa hendrage Deres Opmærksomhed paa Kongen af Danmarks Stilling til Norge. De vil tilstaae, at denne Monark har gjort Alt for at opfylde Traktaten til Kiel; den Behandling, som han bidrager til at hans forrige Undersaatter, der have givet ham saa mageløse Beviser paa Troskab, maae udstaae, overskrider de Grændser, som Menneskeligheden burde foreskrive enhver Souverain. Disse strenge Forholdsregler burde han tilbagekalde. Den Stilling, i hvilken jeg befinder mig, bestemmer mit Forhold. Kongen af Danmark har ingen Indflydelse paa Norges Skjebne. Det er følgerigen grusomt at gjøre ham ansvarlig for denne, og jeg indbyder Dem til at anvende Alt hos Deres Souverainer for at befrie ham herfor, og for at bevirke, at hans Undersaatter efter saa mange Lidelser ikke længere skulle have fremmede og talrige Hære at underholde.

„Jeg anmoder Dem, mine Herrer, at meddele mig Svar paa denne Note, forinden De forlader Norge, ledsagede, derom være De forsikrede, med Enhvers gode Ønsker, som har lært at kjende Dem, og har Åarsag til at agte Dem ligesaameget som Deres velvillige

Christian Frederik.“

Paa begge disse Noter svarede Gesandterne under 13de Juli:

„Undertegnede have modtaget de Meddelelser, som Hs. H. Prinds Christian Frederik har behaget at give dem.

„Ved at overrække deres Note af 7de dennes smigrede de sig med, at det skulde lykkes dem at jevne de store Banskeligheder, ved at indlade sig i Hs. H.s Hensigt med Storthingets Sammentaldelse og Underhandlingen med Waabensstilstanden, og at de fortjente Tillid nok for at deres Forslag kunde antages uden nogensomhelst Indskrænkning. Imidlertid er intet af de trende af Undertegnede foreslagne Punkter blevene antagne som Grundtræk for Waabensstilstanden. Enhver af dem har undergaaet Afvigelser, som, om de ikke aldeles tilintetgjøre Virkningen, dog i det mindste gjør det tvivlsomt, om Hs. svenske Majestæt antager samme.

„Uden at indgaae i nogen Detail, som kunde give Anledning til nye Forhandlinger, troe de sig dog forpligtede til udtryffeligen at erklære, at de Fordele, som ere forlangte i Grundtrækkene til en Forening, aldeles ikke staae i Forhold til de ved Waabensstilstanden tilstaaede Fordele. Undertegnede see sig derfor indskrænkede til at regne paa Kongen af Sveriges Høimodighed for det gode Udfald af deres Underhandlinger, og hvor megen Smerte de end føle ved at see alle deres Bestrebelser for at bevirke en fredelig Forening tilintetgjorte, lykønske de sig dog med fuldkommen at kunne overlade til Hs. svenske Majestæts Samvittighed, at antage Hs. H.s Forslag, for der ved at give ham Leilighed til at begynde sin Indflydelse paa Norge ved en udmærket Velgjerning.

„Betræffende Garantien for Grundtrækkene til Foreningen, antagne af Kongen af Sverige, og for Waabensstilstanden i alle dens Punkter, saaledes som samme endeligen bestemmes, troe Undertegnede med Rette, at hverken de fire Magter, hvis Befuldmægtigede de ere, eller Sverige selv vilde nægte denne Retfærdighedshandling, ligesom Ophævelsen af Blokaden, hvis Hs.

Majestæt tiltræder denne, efter sin Natur vil medføre Tilintetgjørelsen af alle de Midler af det Slags, som have været anvendte i Norge.

„De Bemærkninger, som Hs. H. tilføie Noten **B.** angaaende Danmarks tunge Stilling, bringer Undertegnede til at observere, at den af Prindsen tagne Bestemmelse, at sætte sig i Spidsen for en uløblich Modstand, er den eneste Årsag til hans sande Fædrelands Ulykker, og at han saaledes burde have sparet Danmark for de allierede Magters Mistanke, som og Undertegnede, for at sige dette i en officiel Note.

„Slutteligen maa Undertegnede have den Ære at anmode Hs. H. om en endelig Prøve paa hans Oprigtighed, nemlig om snarest mulig Bekjendtgjørelse af deres officielle Noter. De støtte sig paa det Princip, at Norge bør være underrettet om alle de Farer det stedes i, og om deres Sendelses sande Hensigt.

„Da Undertegnedes Reise er uigjenkaldeligen bestemt til Søndagen den 17de Juli, have de den Ære at bevidne D. H. sin Erbødighed, og at gjentage Forsikringen om deres dybe Hoiagtelse.”

De Allieredes Sendemænd havde Afskedsaudients hos Kongen den 17de Juli, og vendte Dagen derpaa tilbage til Sverige. Morier havde allerede nogle Dage i Forveien forladt Christiania, for at begive sig fra Frederiksværn til Gothenborg med et engelsk Krigsfartoi.

Det var naturligt, at disse Begivenheder rokkede Christian Frederiks faste Tillid til et heldigt Udfald af den Sag, som han havde paataget sig at forsvare, og hans Haab om at bevare den Krone, som Nationens Mænd havde overrakt ham, og hvori han selv saa meget havde glædet sig. Ovenstaaende

Noter vise allerede, hvor meget hans Tone i denne Henseende havde forandret sig. Det viiste sig deri aabenbarligen, at han indsaa hvor farlig hans Stilling var, idet han erklærede sig beredt til at gjøre et personligt Offer af sin ophøiede Stilling, og til at lægge sin Skjebne i Folkerepræsentanternes Hænder. Det Sprog, han deri brugte mod Nabomagten, der hidtil stedse i hans Proklamationer var bleven behandlet med Haan og Ringagt, var langt moderatere end tilforn. Han henvendte sig mere til den svenske Regjerings Udelmodighed, og tilbød sig ved store personlige Offere at gaae deres Planer imøde. Han gik endog saa vidt, at han erklærede Foreningen med Sverige, der hidtil af ham stedse var fremstillet som en Ulykke for Norge, for Norges eneste Frelse i dets nærværende farlige Stilling. Prindsens Stemning vakkede vel endnu i denne Tid imellem Frygt og Haab, men aabenbar var hans Frygt for et uheldigt Udfald overveiende. Det sporede ogsaa Formanden for den foransførte Deputation, Statsraad Mall, da han personligen afgav sin Rapport til Kongen om Udfaldet af det ham overdragne Grende. Han blev modtagen af Kongen, og hans Beretning hørt — vel med den forekommende Venlighed, som var ham egen, og som tiltrak ham i en sjelden Grad deres Hengivenhed, der nærmest omgave ham, men tillige med kjendelige Tegn paa en nedtrykt Sindstemning, som og en Aenselse om at hans kongelige Rolle snart var udspiit. Han viiste i den Audience liden Opmærksomhed for Deputationens Skjebne, som han, efter hvad der i Norge var foresaldet, maatte ane, og henvendte Talen paa de Allieredes Meddelelser som Forbud paa den Forandring, der forestod i hans Stilling.

Han maatte nu ogsaa i Sandhed finde sig sat i det vanskelige Forhold. Han havde med Nationens Repræsentanter

svoret at ville forsvare Norges Selvstændighed til det Yderste, og Eden kunde blot gives tilbage i Nationens egne Hænder. Imidlertid forlangtes af de allierede Magter igjennem deres Befuldmægtigede som et ufravigeligt Billaar for en fredelig Tilnærmelse hans Næsttgen fra Norges Throne, og Overgivelse af Norges vigtige Fæstninger i Sveriges Hænder. Til det første kunde Christian Frederik let beqvemme sig; thi han indsaa nu, hvad han før ikke synes at have anet, at Norges Forening med Sverige var uigenkaldeligen bestemt i Europas store Raad, og at Norges Midler vare for smaa til at modsætte sig en med saa bestemt Overmagt understøttet Beslutning. En Forandring maatte nu foregaae i hans Begreber om hvad der tjente til at befordre Norges politiske Lykkelighed, der var Hovedformaalet for hans Bestræbelser, og hans glade Følelser ved at bestige en Throne maatte dæmpes af roligere og mindre muntre Betragtninger. Efter den Tone, der dagligen lød i hans Øren, maatte han hidtil have anseet Norges absolute Selvstændighed som et almindeligen udtrykt Nationalønske. I Kongens Raad vare der Faa, som indlode sig i at bedømme Selvstændighedens Art og Natur, eller dens Følger for Nationalvelstanden. Dertil manglede tildeels den fornødne Erfaring og Bekjendtskab med Landets Kræfter. Disse vare skjulte for Nationen, fordi Indtægterne vare flydte i Frænderigets Statskasse, og begge Nigers Udgifter vare uadskilleligen sammenblandede. Dertil kom, at en rolig Betragtning herover forstjødtes under Mængdens exalterede Stemning som en Bisag, hvis Banskelighed vilde jevne sig, naar først Selvstændighedens Throne var reist. De Mænd af Prindsens nærmeste Omgivelse, som kunde være istand til at anstille disse Betragtninger, vare Selvstændighedens ivrigste Forfægttere, besjælede af den største Uvillie mod

enhver Slags Forening med Sverige, og ethvert Forsøg paa at gjøre Fyrstens og Folkets Tro paa Selvstændighedens Sag vaklende betragtedes og behandledes som et Landsforræderi, eller i alle Tilfælde som et Beviis paa en Svaghed og Frygt, der var den stolte norske Nation uværdig. Saaledes var Christian Frederik, deels formedelst egne Anskuelser, deels af udvortes Omstændigheder fremstødt paa Selvstændighedens Bane, og det var først de fra de allierede Magter udsendte Underhandlere, som aabnede fuldkomment hans Dine for de Farer, der trueede hans Stilling. Nu ønskede han vistnok at træde tilbage og nedlægge den Krone, som var sat paa hans Hoved; men det stod nu vanskeligen i hans Magt at indgaae de forlangte Betingelser. Han maatte lade Nationen selv bestemme sin Skjebne; den Eed han havde aflagt, at forsvare Selvstændigheden, kunde han blot give Nationen tilbage gennem dens Repræsentanter, og Fæstningernes Overgivelse, der gjordes til en ufravigelig Betingelse for Vaabenstilstanden, kunde han ikke uden Sværds slag tilstede. Norges Konge indvikledes derved i Vanskeligheder, som hverken han eller hans Raad kunde overvinde, og som kun ved Spydstagen syntes at kunne afgjøres. Christian Frederik havde modtaget Norges Krone, — og havde vistnok sin Deel i at forberede denne Kroningsakt — i det Haab, at en saa bestemt erklæret Villie fra Nationens Side at modsætte sig Foreningen med Sverige skulde forandre de allierede Magters Beslutning. Da denne befandtes uroffelig, ledede det overilede Kongevalg ham ind i Vanskeligheder og Forviklinger, som forboldte ham Sindsbetyrning. Ved at overse de diplomatiske Noter, som veksledes mellem Christian Frederik og de allierede Magters Sendemænd, maa det tilstaaes, at der vel ikke manglede dem Beltaalighed og Kraft; men at derhos de valgte Udtryk ikke al-

tid forberedede et fredeligt Udfald. Underhandlingens Hovedgjenstand bortfjærnedes under Diskussioner, som ei kunde klinge godt i Modpartiets Øren, og den store, fast uovervindelige, Banskælighed ved at grundlægge Baabensstilstanden paa den forelagte Basis, fremhævedes ei med tilbørlig Vægt. Det er aabenbart, at de allierede Magters Udsendinger vare tilbøielige til at bane Norges Konge Vej til en hæderlig Tilbageværelse, og at de søgte at bevæge Sveriges Kronprinds til at tage Hensyn til Christian Frederiks Stilling; men det spændte Forhold mellem disse tvende Fyrster hindrede en mindelig Afgjørelse. Sverige forlangte hvad Norges Konge ei kunde tilstaae, og Christian Frederik lagde ikke den Vægt paa Carl Johans Indflydelse paa de allierede Magters politiske Forhold, som den i Gjærningen viiste sig at have. Underhandlingerne gik saaledes i Staa, og en Periode fuld af Vægstelser og Dvaler aabnede sig for Norges valgte Konge.

Men hvordan endog dette var, saa havde Christian Frederik paa den Tid stor Understøttelse for sin Udholdenhed i at forsvare Selvstændighedssystemet i den Deel af Folkets Stemme, som kom ham for Øre. Den langt større og meest betydende Deel deraf syntes fuldkommen enig med sin Konge i hans Modbydelighed for Foreningen med Sverige under hvilkesomhelst Betingelser, og denne Stemning udtalte sig deels i de Gaver, som fra fast alle Rigets Egne netop i den Tid nedlagdes i Kongens Hænder, deels i det Had og den Forfølgelse for hvilke de, der nærede andre politiske Meninger, vare udsatte¹⁾. Der-

1) Især var den almindelige Mening mod Grev Wedel, og der var endog Rygter i Omløb om blodige Planer mod hans Liv. Han levede om Sommeren i Stilhed paa sine Godser, og da han hørte

hos maa det bemærkes, at Nationen, efterat Rigsforsamlingen var ophørt, havde liden Anledning til at give sin Mening tilkjende om politiske Gjenstande. Det var Regjeringens sædvanlige Fremgangsmaade i denne Selvstændighedsperiode at holde vigtige politiske Efterretninger tilbage, indtil den havde overbevist sig om, at Nationens Stemning tillod en aaben og fuldstændig Meddelelse. Da de allierede Magters Sendemænd gjorde en trængende Opfordring til Christian Frederik at bekendtgjøre de stedfundne Forhandlinger for Nationen, skede det først nogen Tid efterat disse vare endte og Sendemændene afreiste. Det stod da ikke i Nationens Magt at forandre sin Konges Beslutning, kun at bedømme den, og efter den større Deel af Nationens Sindelag paa den Tid, kunde han i Sandhed vente den mildeste Dom over en Fremgangsmaade, hvormed den før havde viist sit Bifald, og som havde vundet saa megen Sympathi i Landet. Derhos talede disse Noter — og især den engelske Sendemands, Moriers, som maatte synes liberalest stemt i denne Henseende — stedse om Norge som en Provinds af det Rige, hvormed det havde været forbundet, og Norge betragtedes som en Erobring ved Vaabenmagt, der var Sverige overgivet med samme Retligheder, som det gamle Forbunds Konge havde udøvet, og paa en saadan Grundvold lod sig ikke Norges politiske Lyksalighed bygge, og for saadan Domstol kunde det ei vente at bevare den liberale Forfatning, som det havde givet sig selv, og som af dets valgte Konge var bifaldt. I at modsætte sig en Forening af den Art forenede sig alle Stemmer.

tale om hine Planer, reed han uden Følge gjennem den lille Stad, der laa nær ved hans Bopæl, men Ingen gjorde Mine til at molestere ham.

Forinden de allierede Magters Sendemænd drog tilbage efterat have fuldendt deres Grend, begjærede de gjennem den ved norsk Svinesund stationerede Officeer den 26de Juli at indlades over Grændsen, for at meddele Christian Frederik Udfaldet af deres Mægling hos Sveriges Kronprinds. Den 27de indfandt de sig i den Anledning i Kongens Hovedquarteer paa Moss. Den 28de havde de Audience hos Kongen, og ved deres mundtlige Beretning, saavelsom ved Kronprindsens Svar, bekræftedes det, at den svenske Regjering kun under den Betingelse vilde tilstede Baabensstilstand, at svenske Tropper maatte besætte de norske Fæstninger. Da Kongen ikke kunde bevilge dette som stridende mod Constitutionen, vendte Sendemændene samme Dag tilbage til Sverige, efterat de i den Anledning havde indgivet en Note, dateret Udevalla den 25de Juli, af følgende Indhold:

„Naadige Herre!

„Deres Høihed kjender den frie og bestemte Maade, som vi have brugt for at advare Dem om de Farer, som Deres ulovlige Modstand bringer over Dem og over Norge. D. H. har hverken villet give efter for vore Anmodninger eller Forsø stillinger. Sverige har forkastet Deres Høiheds Forslag; det antager kun dem, der i vor Note af 7de Juli have været tilbudne. Vi ventede dette. Hans svenske Majestæts høie Allierede, som ere opfordrede til at opfylde deres Forpligtelse, ville uopholdeligen sætte al den Krigsmagt til Sammes Afbenyttelse, som de have lovet ham. Alle en ødelæggende Krigs Ulykker ville komme over Norge, og den Stilling, hvori D. H. har sat sig selv, er saa grusom, at det ei engang er tilladt at beklage Dem.

„Værdiges at modtage Forsikringen om den dybe Erbødighed, hvormed vi ere o. s. v.“

Kongen gav derpaa følgende Svar:

„Det er ikke med Rette at De, mine Herrer, beskylde mig for ikke at have villet give efter for Deres Anmodninger eller Deres Forestillinger.

„Jeg har gjort Alt, hvad der stod i min Magt, Alt, hvad det norske Folks og min Ære tillod, for at undgaae Krigen i Norden. Det norske Navn er endnu uplettet; det vil blive det endda naar Krigslykken vender sig til Fordeel for vore talrige Fiender. Hvis jeg havde antaget nedværdigende Bilkkaar, krænkert Constitutionen, og den almindelige Stemme havde hævet sig mod en saadan Handlemaade og gjort den frugtesløs for den bestemte Hensigt, da skulde de have Røie at beklage mig.

„Nu da jeg forsvarer den bedste Sag i Spidsen for et tappert Folk, som kjender sin Friheds og Uafhængigheds Værd, forlanger jeg ikke at man skal beklage mig; om jeg endog skulde opoffre mit Liv for dette undertrykte Folks Frelse, vilde jeg ikke kunne forestille mig en skjønnere Skjebne.

„Det meest indlysende Beviis paa den svenske Regjerings Tænkemaade, som ingen Nordmand vil kunne mistkjende, er det Afslag, som Baabensstilstandens Bilkkaar have mødt, hvilke vare fremsatte med de Følelser, der burde besjæle den svenske Regjering, naar den vilde tage Hensyn til de Midler, som kunde lyfsaliggjøre den norske Nation og ikke krænte den offentlige Mening.

„Den uovervindelige Hindring for Baabensstilstanden er, saavidt jeg skjønner af Deres Brev af 25de Juli, Fæstningernes Besættelse af svenske Tropper; thi alle de øvrige Punkter maatte

dog kunne overbeies ved Underhandlinger, og hvis dette skal være en tilstrækkelig Grund til at forpligte de allierede Magter til ikke længere at forekomme Krigen, eller til at anvende deres militaire Styrke mod Norge, saa er det uheldigviis altfor klart, at Norges Lykke skal opoffres. Vi have da intet Andet at stole paa end vor gode Sag, det undertrykte Folkesærds, som Gud vil beskjærme, og paa de Vaaben, som Nordmændene ikke skulle bære med Vancere til deres Fædrelands Forsvar. Gud og Efterverdenen skal dømme os imellem.

„Modtag mine Herrer, Forsikringen om den Hviagtelse, hvormed jeg er o. s. v.“

Samme Aften ankom de allierede Magters Gesandter til Mosk, havde Audience hos Hs. Majestæt om Morgenens derpaa, og vendte derpaa tilbage til Sverige.

Sjette Capitel.

I Anledning af disse nu tilendebragte Forhandlinger med de Allieredes Sendemænd holdt Kongen et Statsraad af 29de Juli hvori:

„Hs. M. forelagde en Note af 25de Juli fra de allierede Magters Gesandter, hvori disse have erklæret, at Kongen af Sverige ikke har villet antage Forslag til Vaabenstilstand uden paa de Billaar, som af dem have været tilbudne i deres Note af 7de Juli, og tilkjendegav Hs. M. tillige, at Fiendtlighederne som en Følge deraf allerede vare begyndte den 27de Juli fra svensk Side ved at lande Tropper paa Hvaløerne.

„Bidere forelagde Hs. M. en Kundgjørelse af 28de Juli med Bilage, hvorved det norske Folk underrettes om denne Mi-

gets Stilling og de Underhandlinger, som have fundet Sted med de allierede Magters Gesandter.

„Sluttelig behagede det Hs. M. allernaadigst at observere, at de allierede Magters Gesandter havde indfundet sig hos ham den 28de, at de mundtlig harde gjentaget Sveriges Fordring om Fæstningernes Besættelse af svenske Tropper og Kronens ubetingede Nedlægning som Betingelse for Baabenstilstanden; og at de, efterat dette paa de Grunde, som i Kundgjørelsen ere anførte, paanyt var afflaaet, atter havde begivet sig tilbage over Grændsen.“

Ovennævnte kongelige Bekjendtgjørelse lød saaledes:

„Det norske Folk vil af vedfølgende Noter, verlede mellem Os og de allierede Magters Gesandter, erfare Udfaldet af de Underhandlinger, som have fundet Sted for at forekomme Krigens Udbrud imellem Sverige og Norge. Vi have den Overbeviisning, at der fra Vor Side er tilbuden Alt, hvad der kan tilbydes, for uden Opoffrelse af Nationens og Vore egen Ære at undgaae en for Norden ødelæggende Krig. Vi ere maaskee gaaet videre end det norske Folk i Almindelighed vil billige, idet Vi have viist Os villige til med Opoffrelse at frasige Os og i Folkets Hænder nedlægge de Rettigheder, som dets Tillid skjænkede Os, saafremt et Storting, der ene kan bestemme Rigets Skjebne, erkjendte, at en constitutionel Forening med Sverige, som kunde sikke det norske Folks Rettigheder og Fordele, var at foretrække for et fortrivlet Forsvar mod Europas mægtigste Stater, forenede mod Norge.

„Aldrig har egen Fordeel eller Herskessyge ledet Vore Handlinger; Vi have kun villet det norske Folks Held, og den tilbudne Opoffrelse af personlig Tilfredshed var, under den Forudsætning, at den muligens kunde lede til Folkets Held, det

største Beviis herpaa, som Vi formaaede at give Vort Folk og de Magter, som taledes til Norge.

„Imidlertid ere Vore Bestræbelser for at forekomme Krigens Udbrud blevene frugtesløse. Den svenske Regjering har, under Skin af at ønske Fred og at ville bevilge Baabensstilstand, fordret som Vilkaar for samme en ubetinget Erklæring af Os, at Vi fra denne Stund nedlagde Kronen, samt at svenske Tropper skulle besætte Fæstningerne. Vi ville og Vi kunne aldrig svigte Vor Sed og Pligt mod det norske Folk; Vi kunne ikke indvilge i Fæstningernes Overgivelse til svenske Tropper, hvilket saa aldeles strider mod Nationalæren og den almindelige Mening; Vi troe at have handlet overeensstemmende med Vor første Pligt og med Folkets Ønske at afflaae disse forhaanende Vilkaar.

„En Følge heraf vil være, at Krigen, som de Svenske den 27de Juli have begyndt ved at besætte Hvaløerne, som Høstotillen efter Vor Befaling og uden Tab forlod, vil fortsættes og store Opoffrelser og Savn vil fordres af Vort elskede Folk, for at bestaae i samme mod talrige Fiender. Men Vi forlade Os trygt paa Vort troe Folk, at det vil vide at hævde sin Ære, og med Samdrægtighed og Uforsagthed modstaae de fiendtlige Skarer, som ville fuldkaste dets Selvstændighed og Frihed. Vi opfordre Folket til at lægge for Dagen, at Rigsforsamlingens høitidelige Erklæring af 19de Mai, heler at ville døe end at foretrække Slavelænker, var talt i Folkets Mand. Enhver Nordmand vise sig sit Navn og sine Forfædre værdig!

„Paa Gud og Vor retfærdige Sag ville Vi trygt forlade Os, og vente tidlig eller sildig Forløsning af den Al-

mægtige, naar Vi fremdeles handle som Vor Samvittighed,
Eed og Pligt byder Os.

„Givet i Moss den 28de Juli 1814.

Christian Frederik.“

Og til Krigshæren udstedtes følgende Kundgjørelse:

„Vaabenbrødre! Tiden er kommen, da I skulle besegle
den Eed I have svoret, at hævde Norges Selvstændighed ved
at vove Liv og Blod for det elskte Fædreland. — Den svenske
Regjering har som Vilkaar for en Vaabenstilstand, der at-
traaes for at pleie fredelige Underhandlinger, fordret at svenske
Tropper skulle besætte Grændsefæstningerne Frederiksteen og
Frederikshald. Dette Forlangende have Vi anseet for Pligt
at afslaae, fordi det stred i lige Grad mod Constitutionen og
den offentlige Mening, og fordi det tilkjendegiver den svenske
Regjerings Hensigt at ville krænke Nationens Ære i samme
Stund, som gyldne Løfter og Forsiktringer gives i offentlige
Kundgjørelser. Vi see ikke hen til de personlige Fornærmelser,
som disse indeholde — Vort Folk kjender Vor Handlemaade
og Vore Hensigter; forgjæves skal Fiendens Rænker stræbe at
stille Os fra Folket, og Folket fra Os; thi Folkets Sag er
ene Gjenstanden for Vor Omhu, og for dets Frelse ere Vi
villige til den højeste Selvopoffrelse. Men den svenske Regjering
har erklæret, at den ikke erkjender den afholdte Rigsforsamlings
Gyldighed, og at den vilde begynde sin Indflydelse paa Norge
med at kuldaste Rigets Grundlov — den vi Alle have svoret
Troskab.

„Svenske Tropper have betraadt norsk Grund, hvad an-
det Valg end Kamp og Selvforvar levnes os da?

Med Os skulle I, tappre norske Mænd, stride for Arne, for Frihed og Selvstændighed, og gamle Norges Navn og Hæder skal haandthæves ved Eders Mandemod.

„Mangehaande Savn og haarde Prøvelser kunne forestaae, men i Troe paa Guds Bistand ved Vor retfærdige Sag skal disse overvindes, og den Kriger, som vender tilbage fra den hæderfulde Kamp, skal dele Vren med den, der offerer Liv for det elskede Fædreland.

„Frihed eller Død være vort Løsen!

Hovedkvarteret i Moss, den 29de Juli 1814.

Christian Frederik¹⁾.”

Imidlertid manglede det fra Sveriges Side ikke heller Forsøg paa at rokke det norske Folks Tillid til Selvstændighedsværket, og bevirke en fredelig Forening mellem begge Riger, endstjønt de dertil valgte Midler neppe vare hensigtsfærende. Under 10de Juli udstedtes af Sveriges Konge en Proklamation af følgende Indhold:

„Vi Carl, af Guds Naade Sveriges, Norges, de Gothers og Venders Konge o. s. v. tilbyde samtlige Vore Underjaatter, Norges Riges Indbyggere Vor synderlige Yndest, naadige Bebaagenhed og gunstige Villie med Gud den Almægtige.

1) Forfatteren havde under 1ste August et egenhændigt Brev fra Kongen i Anledning den førnævnte Afhandling, som var indrykket i Gothenborgs Tidende, hvori urigtigen Statsraad N. All var angivet som Forfatter. Deri siger han med Slutningen: „Krigstordenen er begyndt, og jeg lægger mit Haab om et lykkeligt Udfald i Forsynets Haand.“

„I samme Dieblig da Vor kjærligste Herr Søn, Sveriges Kronprinds, er beredt i Spidsen for Vore Armeer til Vands og Vands at tage Kongeriget Norge i Besiddelse, kunne Vi ikke nægte Vort faderlige Hjerte den Tilfredsstillelse, endnu engang at aabne Fredens og Forsonlighedens Veie for forvildede Undersaatter, inden Krigens uundgaelige Ulykker sammenblande den Uskyldige med den Brodefulde.

„Indbyggere af Norge! Eders politiske Tilværelse er uroffteligen bestemt igjennem Krigsbegivenhedernes endelige Udvikling, og er stadfæstet igjennem det høitideligste Forbund. Den afhænger ikke meer af nogle urolige Partistiftere, der søge at forlede Eder til Ulydighed mod Lovene, til Uredelighed, og til at lægge Hindringer i Veien for en ny Tingenes Orden i Norden. Den er eenstemmigen forfikkret af Europas mægtigste Regjeringer.

„Sveriges uomtvistelige Ret til den tilsigtede Forening med Norge er bleven altfor dyrekjøbt ved Vore Undersaatters Blod og patriotiske Bestræbelser, til at Vi noget Dieblig skulde tage i Betænkning at understøtte den, og gjøre den paa det kraftigste gjældende ved alle de Midler, Forsynet har nedlagt i vore Hænder.

„For alle de Opoffrelser, som Vi under et blodigt og hæderfuldt Felttog frivilligen have gjort den almindelige Frelse, have Vi aldrig ønsket nogen anden Belønning end den skandinaviske Halvøes Ro og Lykkelighed i Fremtiden.

„Det var for at befordre denne velgjørende Forening imellem Sverige og Norge, samt for at befæste den ved alle Hæderens og Nidelighedens Baand, at Vi have samtykt i at tilbagegive Hs. M. Kongen af Danmark de rigeste af hans Besiddelser paa Fastlandet, der allerede vare erobrede af Vore og

Bore Allieredes seirende Tropper. Det var for at vinde dette Formaal Vi ilede at eftergive Betalingen af de Paalæg, som allerede vare udfkrevne inden det danske Riges Grændser, hvortil Bore Undersaatter siden længere Tid have været beretigede, samt endeligen i Forening med disse uegennyttige Fredsvilkaar at tilbyde endnu dyrebare, for Bort Hjerte meer omfindtlige, Opoffrelser, som en yderligere Skadeserstatning for Norges Afstaaelse.

„Ulykkeligviis har ikke destomindre en enkelt Person med nogle Faa af hans Tilhængere modarbeidet Bore egne og Bore Medforbundnes fælles Bestræbelser. Hs. danske Majestæts forrige Stattholder i Norge er den, som alene tillader sig at misbruge Eders Tillid, og forlede Eder til en brodefuld Modstand mod alle de Magter, som have stadfæstet den skandinaviske Forening, og offentlig erkjendt Bort retvise Diemed og Bort Eftergivenhed i Vor Handlemaade. Forgjæves skulde Prinds Christian forsøge paa at gjøre Selvstændigheden af Eders nærværende Tilstand gjældende. En saa ubesøiet Selvstændighed modsiges ikke mindre af Eders egne Fordele end af den sande Statslæres uforanderlige Grundsætninger. Thi dersom Kongen af Danmark har løst Eder fra den Trostabsæed, som I have svoret ham, saa har han i samme Stund paalagt Eder den uvilkaarlige Pligt, at indgaae med Os og den svenske Krone samme Forbindelse, som forud bandt Eder til det danske Monarki, og alene som en Følge af de Os i denne Henseende givne Forsikringer have Vi paa Vor Side forbundet Os til derimod svarende Opoffrelser.

„Norges Indvaanere! Det er i Tillid til Eders rene og ukonstlede Tænkemaade, at Vi nu tiltale Eder med dette fa-

derlige og fortrolige Sprog, inden Vi lade Naaben give Bor rettfærdige Sag Bægt. Forgjæves have Vi flere Gange opfordret Prinds Christian til Hydighed mod Grens og Pligtens forenede Røst, forgjæves have Vi til Eder selv udfærdiget Kundgjørelser, som burde oplyse Eder om Bore velgjørende Hensigter, og adspredde det Blendværk, hvormed oprørste og rænkefulde Fremmede haabe at fordølge Eders virkelige Forhold til Europas øvrige Magter.

„Tilføielige til ei at betragte Nordmændene anderledes end som Brødre af Bore svenske Undersaatter, have Vi længe smigret Os med at kunne undgaae alle strenge Forholdsregler og Skridt, overbeviiste om at Nationen selv, tidlig eller sildig, høitideligen vil misbillige en fremmed Embedsmands brodefulde Ubetænkksomhed. Med skaansom Velvillie mod Bore nye Undersaatter have Vi forhalet det Tidspunkt, da Vi skulle gjøre Bore Rettigheder gjældende ved Udvikling af Bore Kræfter. Smidlertid skabtes af den forrige Statholder en Folkerepresentation, overeensstemmende med Ophavsmandens Hensigt, ikke med Nordens ældgamle Sædvaner. Fremmede Embedsmænd, som med ham deelte lige Interesse, deeltog i denne Forsamling, ved hvilken den bevæbnede Styrke meer end Medborgernes Stemme havde Indflydelse. Udfaldet blev svarende til denne Foranstaltning, ikke til Nationens sande Fordeel.

„Med en saadan Tingenes Bending i dette til Os allerede lovligten aftraadte Kongerige, skulde en vedvarende Skaansomhed fra Bor Side alene opmuntre Brøden, og de hemmelige Konster, hvormed den almindelige Møjligheds usorsonlige Fiender aldrig skulde ophøre at undergrave den skandinaviske Halvøes fremtidige Lykkeligbed. En Fyrste, der er ligesaa fremmed for Norge som for Sverige, og alene bunden til Dan-

marks særskilte Fordeel, har allerede valgt de voldsomste Skridt for at sætte Eder i Oprørstilstand mod Eders lovmæssige Øvrighed, og i aabenbar Krigsforhold til England, Rusland, Østerrige og Preussen.

„En saadan Tilstand af Afsondring og Opløsning hverken kan eller bør have Varighed. Vige farlig for alle tilgrænsende Stater fremkalder samme deres fælles Bestræbelser for at quæle den Ivedragtsaand, som allerede truer alene fra Norge at bortffjerne Fredens velgjørende Virkninger. Vi ile saaledes at opfylde en ueftergivelig Pligt mod Bore samtlige Undersaatter, da Vi nu under Paatakdelse af den Altmægtiges Bistand for Bor retfærdige Sag anbefale Bor høit elskede Hr. Søn, Sveriges Kronprinds, at begive sig til Norges Grændser med en Krigsstyrke, understøttet af Bore Medforbundnes kraftfulde Medvirkning, for uden yderligere Udsættelse at faae dette Rige i Besiddelse. Og have Vi iligemaade overdraget H. K. H. at, saasnart han er indtraadt inden Grændserne af Bore nye Stater, ufortøvet i Bort Navn og med Bor kongelige Myndighed at sammenkalde det norske Folks Stænder, hvilke, efterat de igjennem deres Medborgeres frie Valg tilbørligen ere befuldmægtigede, skulle have fuldkommen Ret til mellem sig at overlægge om en Grundlov, der kan berede Landets Vel i Fremtiden, samt at forelægge samme til Bor kongelige Prøvelse.

„Vi glæde Os ved at gjentage ved denne Anledning, at Vi langt fra nogenfinde middelbart eller umiddelbart at tilfigte nogle Indskrænkninger i de Rettigheder og Friheder, hvoraf de norske Undersaatter hidtil have været i Besiddelse, endnu yderligere og paa det høitideligste stadfæste samme, overbeviiiste om at den skandinaviske Halvøes tilkommende Ro og Lykkelighed ei

kræve noget Andet af begge Folk end uopløselig Forening af deres indbyrdes Fordele.

„Imidlertid erklære Vi herved den af Prinds Christian sammenskaldte Rigsforsamling lovstridig, og fornærmende ei mindre Vore end alle lovlige Regjeringers og det norske Folks uomtvistelige Rettigheder. Vi erklære yderligere alle Handlinger og Beslutninger, som ere udgaaene under denne Forsamlings Navn eller dens Myndighed, i enhver Henseende for ugyldige uden Kraft og Forbindelse, samt forbyde udtrykkeligen Enhver af Vore norske Undersaatter at lyde eller efterleve dem paa nogen Slags Maade. Vi byde og befale derfor, at alle Fremmede, som for nærværende Tid opholde sig i Norge, usfortøvet skulde begive sig ud af Riget, eller og for Vore Embedsmænd sværge Os tilbørligen Tro- og Huldskabsæd, saa kjært det er dem ei at ansees og straffes som Oprørsstiftere og Spioner. Hvorhos Vi, for endnu tydeligere at lægge Vor ømme og faderlige Tænkemaade mod Vore nye Undersaatter for Dagen, udtrykkeligen herhos love og forsikre, at alle indfødte Nordmænd, som hidtil kunne ansees vildledte eller forførte af egennyttige Fremmede, af Os herefter under en Forglemmelse af det Forbigaaende skulle omfattes med al kongelig Naade og Yndest, saafremt de nu usfortøvet vende tilbage til Troskab og Lovlydighed, og ile med undersaatlig Iver og Undergivenhed at efterleve alle de Bud og Befalinger, som paa Vore høie Begne til dem ere udfærdigede.

„Vi befale Eder Alle i Almindelighed og Enhver i Særdeleshed Guds naadige Almagt.

Stockholm den 10de Juli 1814.

C a r l.

v. Brinkmann.“

Denne Proklamation var ingenlunde skiftet til at berolige Gemytterne eller stemme dem for Foreningen. Hverken kunde Nøgtigheden af Statslærens deri anførte Grundsætninger, eller af den Slags Eiendomsret over Norge, som her omtales, erkjendes. Om Danmark afstod sin Ret til Norge til et andet Rige, fulgte ikke deraf Norges Forpligtelse til at underkaste sig en anden Forbindelse, uden at gives Anledning til at overveie Foreningens Vilkaar. For disse vare bestemte kunde det ei ventes, at Norge ubetinget skulde kaste sig i Sveriges Arme. Den Haan, hvormed en almindeligen elsket Fyrste behandledes, og især Kuldkastelsen af Rigsforsamlingens Arbeide, der allerede da betragtedes med hellig Urefrygt, saarede Gemytterne, og Proklamationen ansaaes almindeligen som et slet begrundet Afstykke, hvis Gyldighed blot kunde understøttes af Spydstagen. Samtidig hermed bekjendtgjordes en Kundgjørelse fra Sveriges Kronprinds ¹⁾, der vistnok vidnede om meer Agtelse for den norske Nation med Hensyn til dens Fremtids Løb; men nogle af de deri anførte Sætninger havde ingen historisk Grund, andre klingede paa den Tid ikke godt i et Folks Øren, hvoraf en Deel endnu hadede Foreningen med Sverige, en Deel ansaa den som et nødvendigt Onde, der maatte vælges for at frelse Nationen. Hverken den ene eller den anden Bekjendtgjørelse stillede til Maalet, og den svenske Regjering nødtes til at anvende andre Midler, og mere lempe sig efter den almindelige Mening om Nationens Stilling for omsider at bringe Foreningen i Stand.

Christian Frederik, som nu troede at burde forsøge alle Midler til en fredelig Afgjørelse, henvendte sig ved denne

1) See Bilag 9.

Tid til Sveriges Kronprinds med et Brev af 13de Juli saalydende:

„Min Hr. Fætter! Det er til en Modstander, hvis Agtelse og Tillid jeg skulde ønske at erhverve, at jeg henvender mig ved at tilskrive Dem. Jeg vedlægger her Gjenparten af mit Brev til Hs. M. Kongen af Sverige. Dette bærer Præg af mine Følelser, og angiver de personlige Opoffrelser, som jeg vil være villig til for at sikke Freden i Norden. Den norske Nation skal bestemme, om den vil foretrække en Krig med Europas forenede Magter for den Skjebne, som man byder samme; jeg skal gjøre den en tro Skildring af hvad den kan have at vente.

„De kan erobre Norge; men De vil regjere over Under-
saatter, som ere Fiender af sine Undertrykkere. Ved milde og menneskelige Midler, og ved at tage Hensyn til den offentlige Mening vil De kunne haabe at sikke de skandinaviske Folkefærds Nølighed og Lykke. Vælg De, min Prinds, og tvivl ikke om, at De skal finde mig paa Pligtens Bane i Spidsen for et Folk, som forsvarer sin Uafhængighed, eller som oprigtig Mægler fra det Dieblif af, at man viser skyldig Agtelse for dets Retligheder og Lykke. Jeg undertegner mig, min Hr. Fætter, Deres ganske velvillige
Christian Frederik.”

Paa dette Brev svarede Sveriges Kronprinds under 20de Juli saaledes:

„Min Hr. Fætter! Jeg iler at besvare Deres Brev af 13de dennes, som jeg først i Dag har modtaget, og hvilket var vedlagt Gjenpart af en Skrivelse til Hs. M. Kongen, min Herre.

„Den norske Nation, forledet af en dansk Prinds, som burde have sparet den for en ødelæggende Krigs Elendigheder,

kan endnu i nogen Tid være forblendet, men retsindig og frimodig vil den erkjende sine Pligter mod sin retmæssige Overherre, og selv vide at straffe dem, der have vildledet den.

„Kongen, min Herre, er beredt til at tilstaae denne dygtige Nation endogsaa meer end det, den med Føie kunde forlange; men det er ene Nordmændene, som Hs. M. vil høre, og ikke de ulovlige Autoriteter, som han hverken kan eller bør erkjende, og som have Hensigter, der ere aldeles stridende mod Norges Held og Hæder. Som dansk Prinds burde De kjende Deres Pligter, som tro og retsindig Undersaat burde De have adlydt den Monark, som havde sat Dem i Spidsen for den norske Regjering, og ingenlunde benyttet Dem af denne Mynighed for at fremkalde Borgerkrigen i Norden. Jeg har aldrig haft isinde at forene Norge med Sverige med Baabemagt; jeg tragtede efter en mildere Erobring. De Folkeslag, som Krigshændelserne have underlagt min Bestyrelse, erkjende tilfulde de Grundsatninger, som have ledet min Regjering, og den Mening, som De taler om, og som stedse skal være Verdens Dronning, har allerede erklæret sig imod Dem.

„De skandinaviske Folkeslags Ro og Lykkelighed er mit eneste Maal, og jeg vilde, min Prinds, med Opoffrelse af min sidste Blodsdraabe sikke deres Held, deres Uafhængighed og deres Frihed.

„Man gjør ingen Opoffrelse, naar man nedlægger en Magt, som man bitterligen har anmaaset sig, og man er ikke paa Pligtens Bei, naar man ikke erkjender Helligheden af Traktater og af Folkeretten, som disse ere byggede paa.

„Prinds, jeg vil nu udføre min Konges Befalinger, og jeg skal ikke ophøre at gjentage for de Svenske, at de bør rætte

Haanden til de gode Nordmænd, og aldrig blande disse med Oprørsstiftere og de Udlændinger, som de gaae i Strid med.

„Jeg er, min Hr. Fætter, Deres velvillige

Carl Johan.“

Syvende Capitel.

Efter disse forgjæves Forsøg paa at afgjøre denne Strid i Mindelighed maatte Norges Konge berede sig paa at gaae i Stranke med sin Modstander. Men saa slet rustet Nationen var i militair Henseende til at begynde Krigen mod saa overlegne Kræfter, saa nedtrykt var den med Hensyn til den borgerlige Bindskibeligheds Stilling. Den vigtigste Deel deraf, Udslibningen til England, var under dette nærværende Politik aldeles standset, og som en Følge deraf laa Skibene oplagte i de forskjellige Havne. Kornforraadene, om hvis Tilstrækkelighed til at bortfjerne al Nød Forhaabningerne nylig havde været saa store, vare paa de fleste Steder saa aldeles udtømte, at der sporedes mængsteds Mangel og Hungersnød. Hist og her havde endog denne Kornmangel foranlediget urolige Scener, og Almuens Sammenstimlen til Byernes Magasiner for at tiltvinge sig Brødkorn ¹⁾. Men dette var imidlertid kun partielle Be-

1) Saaledes rottebe en Flok — vistnok af Egnens fletteste Indbyggere — sig sammen for at tiltvinge sig Understøttelse af de Privates Kornmagasiner i Arendal. Borgerne søgte at forsvare sig, og En af Byens formuende Kjøbmænd mishandlede under Opløbet i den Grab, at han rimeligvis maatte bøde med Livet derfor. Hoben adsplittebes imidlertid uden at naae sin Hensigt. I Bergen var der ogsaa urolige Scener af den Art.

vælgelser, foranledigede af den fletteste, ikke engang den meest lidende, Deel af Folket, og virkede Intet til at forstyrre den almindelige Rolighed i Landet selv. Den større, og med Hensyn til Indflydelse meest betydningsfulde Deel af Nationen stod paa Prindsens Side, og bifaldt hans stolte Plan, at forsvare Norges Selvstændighed til det Yderste. Den Deel af Nationen derimod, som tvivlede om et heldigt Udfald af Selvstændighedskrigen, bestod mestendeels af rolige Borgere, der tænkte paa Intet mindre end oprørske Bevægelser for at modsætte sig tagne Beslutninger, og paa de Enkelte, som kunde have Mod og Lyst til at anvende voldsomme Midler, bandtes Hænderne formedelst Selvstændighedspartiets store Overbægt. Det hele Land saae derfor vistnok den store Begivenhed, som forestod, imøde med en Forventning blandet med Frygt for Udfaldet, der maatte være naturlig formedelst den militaire Styrke, anført af en prøvet General, hvormed Anfaldet skede fra Fjendernes Side; men Ingen tænkte paa at understøtte Sveriges Sag enten aabenbart eller hemmeligen. Meningerne om den diplomatiske Klogskab, som Kongen fulgte, vare vistnok forskellige, og i mangen Barm ulmede det stille Ønske, at Kongen paa en venligere Maade havde, især strax efter Skilsmisfen, nærmet sig det svenske Kabinet, for at prøve en skandinaviske Forening, tilveiebragt paa gjensidigen fordeelagtige Vilkaar, og saaledes forebygge en unyttig Kamp mod en bestemt Overlegenhed. Men da Beslutningen var tagen, var Nationen beredt paa, uden Knur at underkaste sig de dermed forbundne Viderværdigheder 1).

1) En af Forfatterens nulevende Venner, som var En af Selvstændighedens varmeste Forsvarere, og hentedes sin politiske Tro af den rene Fædrelandskjærlighed, har i den Anledning yttret:

Krigens Udbrud var saaledes uundgaaelig, og den begyndte i de sidste Dage af Juli Maaned. Allerede i det afgivte Aar havde Generalmajor Seyersstedt udkastet „en Disposi-

„Jeg tvivler om at nogen venstabelig Nærmelse fra Prinds Christians Side til det svenske Kabinet kunde have ført til noget rimeligt Resultat. Mærkeligt er det forøvrigt, at der — endskjønt der paa Gidsvold ofte henpegedes paa en mindelig Forening med Sverige — saavidt jeg veed aldrig forklaredes, ja maaſkee ikke kunde forklares, hvordan denne Forening skulde kunne blive. Jeg for min Deel kunde aldrig forestille mig, at Sverige, støttende sig paa Kielstraktaten, vilde gaae ind paa andet end: enten at Norge skulde besiddes af den svenske Konge som et ham tilhørende Rige med Gnevoldsmagt, eller at Norge skulde sammensmeltes med Sverige, og Norges Indbyggere faae de samme constitutionelle Rettigheder som de Svenske og fælles med dem. Ingen af disse Alternativer kunde jeg ville gaae ind paa. Skulde jeg nogenſinde blive nødt til at vælge et af disse sørgelige Alternativer, da troer jeg, at jeg havde valgt det første; thi den Deel, Norge efter det andet vilde faaet i den svenske Repræsentation, var saa liden og intetsigende, at Norge vilde blevet underlagt ei alene Kongen, men ogsaa de svenske Stænder. Ved denne Forening vilde da ogsaa Norges Nationalitet været aldeles tabt.“

Hvad Forfatterens politiske Mening var, er ovenfor omhandlet. Det havde dog upaatvivleligen simplificeret og lettet Forandringen i Norges politiske Stilling paa den Tid, dersom alle Sveriges Nærmelser til Norges Regjering for at tilveiebringe en fredelig Forbindelse ikke vare blevne haanligen afviste. Der sees Intet til Hinder for at Foreningen kunde være steet om Foraaret under lignende Betingelser, som den steet om Høsten, med samme Concessioner fra Sveriges Side, og med samme Hensyn til begge Rigers forskellige indvortes Forhold og indre Organisation. Gidsvoldsforsamlingen kunde uforstyrret udarbejde Constitutionen, og udkaste en Grundlov passende til disse Forhold, og ved Siden deraf prøve de Tilbud til en fredelig Forening, der paa saa mange

tion for de forskjellige Korpsers og Afdelingers Bevægelser, naar Fienden skulde bryde ind“, hvilken ogsaa blev lagt til Grund for den Forsvarskrig, som nu beredtes. Seyerstedt var

Maader gjordes af den svenske Regjering. At forsvare denne Grundlov til den sidste Blodsdraabe var et større Hædersværk, end at værne om et Kongevalg, hvis Indflydelse paa Norges Stjebne i alle Tilfælde var tvetydig. Det kan derhos ikke nægtes, at Norge var blevet forskaanet for mange Lidelser i Tid og Fremtid, naar en klogere Diplomatiik var bleven anvendt af Norges Regent. Der fald i denne Sommer vist ikke meget Blod, men Forberedelserne til denne Krig kostede Nationen Anstrengelser, hvis Byrde i en trykkende Grad fælttes i mange Aar efter Krigen, ligesom den fuldkomne Standsning i Norges vigtigste Næringsveie i Sommeren 1814 frembragte en Næringsløshed, der forberedede mange Handelsmands bergerlige Undergang, og en til Hungersnød grændsende Mangel, der blot kunde sammenlignes med den, der fandt Sted i Krigens værste Aar. Derhos er det aabenbart, at Christian Frederik med større Frihed og paa en hæderligere Maade havde kunnet føre Underhandlingerne om Aabensstilstand og Fred, naar han ikke ved at antage Kongevalget paa mange Maader havde vanskeliggjort sin Stilling. — At disse Ideer ikke bleve i sin hele Omfang fremsatte af Oppositionen paa Eidsvold, dertil have vi vlist Grunden i den foregaaende Fremstilling. De bleve noksom antydede i flere Opponenters Forbrag; men Alt hvad der henpegede til at omstyrte Selvstændighedsværket hørtes med saa megen Uvillie og afviistes med saa megen Bestemthed, at Opponenterne bragtes til Tausked, endstjønt der ingen Tvivl kunde være i Forsamlingen om deres Mening. Antagelsen af Falsens Forslag den 19de April afbrød desuden disse Diskussioner, der faldt sammen med den Bestemmelse, at Konge skulde vælges. — I begge Partiers Færd ligger imidlertid et Forsvar for deres Anskuelsers Reenhed og deres Forsætters patriotiske Sind, idet begge oversaa de med deres subjektive Ansættelse forbundne Følger af deres politiske Tro. Blandt Oppositionen fandtes flere, hvis Sind i Stilhed endnu hørte sig mod den gamle Forening, og disse bortførkede dog aabenbart al Tanke derom ved at tilraade en fredelig Forening med Sverige. For-

bleven Prinds Christian Frederik varmt anbefalet af Prinds Frederik af Hessen ¹⁾, og han fortjente stor Tillid formedelt sit Bekjendtskab med Beliggenheden paa Grændsen, og forme-

fatteren tilstaaer, at han kun af Overbeviisning om at Norges politiske Stilling til udenlandske Magter krævede denne Forening, stillede sig i Opposition mod Selvstændighedspartiet, og at han i Foreningen selv anede mange Farer baade for Norge og for sin egen borgerlige Stilling. Det var i Sandhed ikke Lyften, som dengang bestemte hans politiske Tro, hvor meget han end siden er bleven overbevist om, at hvad der stode var for Norge det Bedste. Paa den anden Side oversaa Selvstændighedspartiet aldeles, at Christian Frederiks Valg til Norges Konge udbøveden, under de politiske Konjunkturers ordentlige og let forudsætte Gang, maatte lede til en Sammensmning med Danmark, mod hvilken de forstandigste og retsindigste Hovedmænd i stærke Toner udtalte sig. Begge Partier henreves saa aldeles af deres Overbeviisning om deres politiske Troes Rigtighed, at de tilfidsatte subjektive Følelser og oversaa politiske Forviklinger. Imidlertid maa Forfatteren gjen- tage, hvad han før har havt Anledning til at yttre, at han ikke kan ønske noget Led borttaget i den Række af forberedende Begivenheder, som i Sommerens Løb fremlevede Foreningen med Over- rige, da han holder sig overbevist om, at Folkets Prøvelse under Selvstændighedens Forsvar ikke forgjæves gik over dets Hoved, og at Foreningens rette Tidspunkt rammedes, efterat Europas Politik ved Wienerkongressens Afslutning havde faaet et andet Ud- seende. Ovenstaaende Betragtninger tjene kun til at gjøre Lands- mænd opmærksomme paa begge Hovedpartiers rene Hensigter og deres Tilhængeres patriotiske Sind.

Den samme Hædersmand har gjort opmærksom paa, at der eksisterede et Parti paa Gidsvold, som ansaa Forbindelsen med England ønskelig. Forfatteren synes ogsaa at erindre, at noget Saadant virkelig fandt Sted, ligesom det og lader sig let for- klare af Nordmændenes Fortjærlighed for England formedelt den vigtige Handelsforbindelse dermed. Men alvorlig fremtraadte den vist aldrig, ligesom denne Forbindelse maatte være en af de uhel- digste politiske Kombinationer, som Fædrelandet kunde indgaae.

- 1) Seyerstedt havde gjort Krigstjeneste i Holsteen, og der traf For- fatteren ham i Kiel Sommeren 1797, hvor han under sit Ophold

delst sin Dygtighed som Officeer; men kyndige Officerer paa-
staae, at han ikke kunde erstatte Savnet af Prinds Christian
Augusts Adjutant, Major Darre, som allerede 1809 ved Døden
var afgaaet. Seyerstedt gif ud fra den Forudsætning, som han
grundede paa historisk Erfaring, at enhver offensiv Krig fra de
tvende til hinanden grændsende Nationers Side ikke var kronet
med Held, og stode derfor paa, at det heller ikke vilde lyk-
kes de Svenske at gjøre varige Fremskridt til Landets Under-
tvingelse, om end Angrebet var forbundet med partielt Held.
Hans Plan var saaledes ikke alene en Forsvarsplan, som den
efter Fiendens Stilling og Styrke og denne Krigs Natur nød-
vendigen maatte være, men en idelig fortsat Retirade og Opgi-
ven af de vigtige Pässe, som i forrige Krig med Held vare
forsvarede. Major Darre havde under Prinds Christian Au-
gusts Dine med stor Kunst kombineret en Forsvarskrig, hvorved
de duelligste Officerer kunde blive satte til Anførere, og de til
Norge førende vigtige Pässe bleve i Følge denne Plan godt
forsvarede; men denne Deling af Hæren, og Søndersplittelse
af de militaire Kræfter, passede sig mindre nu, da Angrebet
var saa forskjelligt fra det, som fandt Sted 1808, og nu skede
paa enkelte Punkter med saa store Troppemasser. Seyerstedt
forudsatte et Indfald fra trende forskjellige Punkter, og viiste
hvorledes Armeen burde opstilles, for med Held at drive Fien-
den tilbage; men hvormeget han end vaagede over Planens Hem-
meligholdelse, yttrede han dog den Formodning, at den var
bleven Fienden bekjendt, da dennes Indfald skede mestendeels
fra andre Punkter end de af Seyerstedt forudsatte. Selv var

ved Universitetet der glædede sig meget ved Omgang med denne
agtværdige og venlige Landsmand.

Seyerstedt fraværende, og opholdt sig i Trondhjem da Krigen udbrød; han kunde saaledes ikke umiddelbart bidrage til den af ham lagte Plans Udførelse eller Modifikation efter Omstændighederne. Han klager derhos i sit Tilsvær i Anledning af den mod Staffeldt anlagte Proces over, at da han kom tilbage fra Trondhjem, blev hans Mening næsten aldrig ubetinget fulgt, og at han var uvidende om de vigtigste Krigsoperationer. Det maa isørigt bemærkes, at den samme Klage fortælles af de Fleste blandt de Officerer, som nærmest omgave Kongens Person, og gjorde Fordring paa at deres Raad skulde have nogen Vægt. Sagen var, at Kongen indsaa Nødvendigheden af at give efter for Overmagten, og hørte intet Raad mere, som havde til Hensigt at forlænge Selvstændighedskrigen, om hvis Udfald han liden Tvivl meer nærrede. Ordres og Contra-Ordres krydsede hyerandre, men hans Plan at træde tilside, naar det kunde skee med Gode, syntes uroffelig, hvor megen Bankelmod der end tilsyneladende herskede i hans Beslutninger ¹⁾. Kongens Forhold

1) En af Kongens Orbinants-Officerer, der stedsse var i Nærheden af Prindsen, og som var saa ivrig for Norges Selvstændigheds-sag, at han troede Norge burde, som han udtrykte sig „forsvare sig saalænge der var en Plads stor nok til at Christian Frederiks Stol kunde staae sikker derpaa“, har i et Brev til Forfatteren beklaget sig over, at han deels blev udviist naar saadanne Planer vare paa Bane, der sigtede til at træde tilbage, deels at hans Indvendinger ikke paaagtedes. Da han saaledes tillod sig nogle Uttringer, som gjorde Hensigtsmæssigheden af Seyerstedts Forsvarsplan, der gik ud paa en idelig Retirade, tvivlsom, svarede Kongen, at Mangel paa Bekjendtskab med Landets Lokale frembragte disse Tvivl, og at Seyerstedts Mening maatte være den rette. „Paa den ene Side — vedbliver denne Officere — gik Seyerstedts Plan ud paa at vige for at sætte sig fast paa et beqvemt Punkt til Forsvar, paa den anden Side gjentog Harthausen stedsse Magasinernes flette Tilstand, og det Urimelige under saa-

i de faa Uger Krigen varede maatte være en Gaade for hans Omgivelse, og er vistnok tildeels urigtigen bleven fortolket af disse Mænd.

Den 26de Juli begyndte Fiendskaberne fra svensk Side. Den svenske Admiral Puke — der havde udmærket sig i Finlandskrigen, og besad i høi Grad sin Konges Tillid — opfordrede Flotillen paa Hvaløerne, som stod under Kommandeurcapitaine Fastings Befaling og udgjorde 40 Kanonbaade, til at overgive sig, og tilsendte ham i den Anledning den svenske Kronprindses Proklamation af 17de Juli. Opfordringen affloges, men Fasting tral sig, efter høiere Ordres at vige naar han angrebes af Overmagten, om Natten til den 27de Juli tilbage til den vestlige Side af Christianiafjorden, efterladende Lieutenant Klink med en lille Afdeling til Observation. Den 27de om Morgenen nærmede den svenske Sømagt, der bestod af 4 Linieskibe, 4 Fregatter, nogle Brigger og 70 Kanonbaade, sig Hvaløerne og satte Tropper i Land paa forskellige af Øerne, hvorefter Klink tral sig tilbage i god Orden uden Tab. De svenske Tropper, som besatte Hvaløerne, kommanderedes af Generalmajor, Grev Gustav Mörner; Oberst Hay gjorde Landgang paa den nordre Sandø, Oberst Skoldebrand paa den østre og Major Hay paa Hersø.

Ottende Capitel.

Vi kunne ikke her indlade os i nogen vidtløftig og detaljeret Beskrivelse over denne Sommerkrig, der truede med at

danne Omstændigheder at føre en Angrebskrig, og da begge disse Mænd umiddelbart afhandlede disse Gjenstande med Kongen, toges Beslutningerne uden Tilfaldelse af Andre."

blive en blandt Nordens blodigste. Deels mangler Forfatteren de fornødne Kundskaber og Materialier til at meddele en vidtløftig Krigshistorie, deels maa vi henvide til andre Skrifter, som behandle denne Gjenstand ¹⁾. Kun en kort Skitse have vi at forelægge vore Læsere. — Den norske Armee, som var opstillet mod Fienden, udgjorde omtrent 26,000 Mand. Den blev vistnok hiit og her, baade i Danmark og Norge, angivet til henved 50,000 Mand. Men en saadan Armee, om den endog kunde stilles i Marken ved at blotte Udskrivnings-Rollerne gennem de forskjellige Alders-Stadier, i hvilke Børnepligten er Landets Borgere paalagt, kunde hverken armeres eller provianteres. Denne Armee var posteret paa følgende Maade: Brigaden Staffeldt, som bestod af 8000 Mand, kantonerede paa den østlige Side af Glommen, i Berg, Skiberg, Thuns, Rakkestad, Eidsberg, Trogstad o. s. v. Brigaden Hegermann, som udgjorde noget over 7000 Mand, laa i Sørum, Ullensager, Eidsvold o. s. v. Krebs laa ved Kongsvinger med 2000 Mand, Reservebrigaden under Generalmajor Arenfeldt med omtrent 4000 Mand i Drammen, Christiania o. s. v., Generalmajor Meylænder ved Frederiksværn med 2000 Mand, og Oberst Rode paa Hedemarken med omtrent 1000 Mand. Endelig kommanderede Oberstlieutenant Stabel et Auentkorpis af omtrent 2000 Mand, der havde trukket en Kordon fra Krogfoss i Høland til Skotborgsfund. Denne lille Armee, som paa flere Punkter var adspjaltet, fordi det var ubestemt hvor Fiendens Indfald vilde skee, manglede ligesaalet modige Soldater.

1) See „Felttoget i Norge 1814, Christiania 1815, af en norsk Officer“ og „historisk Beretning om Staffeldts Forhold under den norske Krig o. s. v.“, udgivet af Morgensjerne, samt „Frederiksteen i Besetningen 1814 af en norsk Officer.“

som dygtige Hærførere; men deels var den svenske Armee, som var opstillet paa Grændsen og i Nærheden deraf, og udgjorde med sine Reserver over 40,000 Mand, den langt overlegen, deels var der større Eenhed og Kraft i den svenske Hærs Anførsel, under en Overgeneral, der uindskrænket ledede alle Angrebsplaner, var øvet i Krigshaandværket og anførte Tropper, der nyligen havde endt et seierrikt Felttog. Kronprinds Carl Johan var selv Overstkommanderende over denne Armee, og Feltmarskalk Grev Essen var Armeens Secondchef. General Baron Adlerkreutz var Chef for den svenske Armees Generalstab, Generalmajor Sparre var Chef for de indre og Generalmajor Bjørnstjerna for de ydre Anliggender. Den fra Tydskland tilbagekomne Armee var deelt i tre Hovedafdelinger under Cheferne Generalmajor Possé, Generallieutenant Sandels og Generallieutenant Boye. Det senest samlede Armeekorps var deelt i 2 Divisioner under Generalmajor Grev G. Mörner, og Generalmajor Baron Rosenblad. Sveriges Kronprinds begav sig, ledsaget af sin Søn, Hertugen af Søndermannland, den 12te Juli fra Stockholm for at overtage Overkommandoen over den svenske Armee. Det første Armeekorps koncentrerede sig i Egnen af Strömstad, og didhen havde Kronprindsen forlagt sit Hovedkvarter. Didhen forsøiede sig ogsaa den svenske Konge og Dronning, som den 18de Juli havde forladt Stockholm, da Kongen selv havde besluttet at overtage Kommandoen over Flaaden.

Den norske Armee var slet forsynet med Proviant, der ikke fandtes samlet paa bequemme Punkter, medens den svenske Armee, som tildeels underholdtes ved Hjælp af engelske Subsidiær, ingen Mangel leed. Mangelen paa Proviant i den norske Armee var saa stor, at der til den ofte uddeelttes i Ste-

det for Meel tør Havre, som Soldaterne selv maatte besørge formalet og bagt, fordi Armeen ei var tilbørligen forsynet med Feltovne. Da Soldaterne kom tilbage til deres Hjem, havde de at fortælle om, hvorledes de snart vare blevne bedre snart flettere underholdte efter deres Foresattes større eller mindre Omhu for deres Underholdning, eller efter de Distrikters Beskaffenhed, hvori de laa kantonnerede. Men denne Mangel vilde neppe, under Nationens daværende Stemning, især i den Deel af Landet hvor Armeen laa, have været følelig, naar der var bleven brugt tilbørlig Forsigtighed med den Proviant, som var forhaanden, naar den var bleven samlet i Depots paa passende Punkter, og især naar den private Velvillie til at forsyne Krigerne var bleven benyttet, endskjønt der vistnok ikke i Almindelighed gif den patriotiske Mand, beredt til at gjøre store Opoffrelser og taale haarde Trængsler for at modstaae en indtrædende Fiende, igjennem Nationen i denne Sommerkrig med Sverige, som i Felttoget 1808. — Ikke heller vare Soldaterne vel klædte, eller fornøden Ammunition forhaanden paa de kritiske Punkter. Soldaternes Mundur var tildeels saa slet, at de paa flere Steder maatte belæsse sig med en tung Opakning af egne Klæder, for ei at vise sig nøgne og pjaltede i Tjenesten. Dertil svarede ogsaa den til Hestene brugte Foursage, som var høist maadelig, og maatte stundom søges i Landmandens blomstrende, paa den Tid til Modning grændsende Agre. En kyndig Officeer ¹⁾ mener, at Armeens Soldater burde været underholdt med en drøiere Føde, som Flesk, Grøt, Gryn o. s. v., og at den Havre, hvormed deres Tornistre vare fyldte, burde været lagt for Hestene. Men vore Solda-

1) Forfatteren til Felttoget 1814.

ter, som i deres Hjem ere meest vante til Meelspiser, og især paa Østlandet til Fladbrød af Havremeel, kunde have ladet sig nøie med en mindre Portion af hine droiere Fødemidler, naar Brød, Smør og Meel i tilstrækkelig Mængde havde været forhaanden. Desuden vare hine kraftige Fødemidler ikke lette at tilveiebringe i store Masser, og naar derfor ikke var sørget om Vaaren og Vinteren, medens der herskede en Slags Baabenhyile, og Havet var mindre opfyldt af fiendtlige Krydsere, maatte det under Landets nærværende Stilling være for seent, da Norges Kyster meer end nogensinde var omspændt med aarvaagne Fiender¹⁾. Men i hiin beqvemme Tid slappedes Providensomsorgen under Foranstaltninger til at fremme Christian Frederiks store Planer, og opflamme Nationens Mod til at fuldkaste en nedværdigende Forenings-Kontrakt. Det var saaledes langtfra, at de Foranstaltninger, som bleve trufne til Almeens Forsyning, i alle Henseender i Kraft og Omfang svarede til den velmeente Hensigt, som laa til Grund for den alvorlige Modstand. Harthausen, i hvis Hænder denne Omfarg laa, var overlæstet med andre Forretninger, men fornemmeligen manglede han de fornødne Midler til at anskaffe saa dyrebare Provisioner, der sjeldent findes i Overflod i Landet, naar Høstens samlede Forraad ere fortærede om Vinteren, og nu især maatte fattes, da liden eller ingen Tilførsel fra Danmarks rige Forraadskamre kunde gives. Kraftigere Foranstaltninger gjennem flere og dygtigere Hænder paa forstjellige Punkter burde

1) Den milde Regjering frympebe sig ved at anvende de Midler, hvormed de talrige Hære underholdtes under den franske Revolutions skarpeste Periode, da Penge toges i de Kasser, hvor de fandtes, og Heste og alskens Proviant ved haarde Tvangsmidler skaffedes tilveie.

vistnok være trusne for at fremme Armeens Providering; men Regjeringen inddragedes tildeels ved de ugentlige Lister over indkomne store Partier Kornvarer fra Udlandet, som i Alviserne bekendtgjordes, og Regjeringens Chef var ofte i den Tid den Paastand paa Tungen, at Tilførselen af Korn om Vinteren og Baaren fuldkommen vilde tilfredsstille Sommerens Behov. Men disse Lister fik efterhaanden mod Sommerens Nærmelse og under Fiendens formedelt de paa Eidsvold tagne Beslutninger skjærpede Blokadesystem, et mægtigt Udseende, og det befandtes, at det ankomne Korn hverken beskyttede mod Hungersnød, eller tilstrækkeligen fyldte de militaire Magasiner, ja ikke engang satte alle de Landmænd, der havde fortæret deres Kornforraad om Vinteren, istand til at tilsaae sine Agre. Prindsen organiserede vistnok allerede om Vinteren et Providerings-Bureau, som skulde træffe Foranstaltning til Landets Forsyning; men Medlemmerne deraf vare overdragne andre vigtige Dele af Statsstyrelsen, og kunde ikke udelukkende pleie en Sag, hvis Vigtighed og forvirklede Stilling krævede udeelt de dygtigste Mænds Tid og Kræfter¹⁾. De Providerings-Kommisfærer, som opholdt sig i Danmark, kunde ikke udrette, hvad de i Følge deres Dygtighed og fædrelandske Sind vilde have været istand til, fordi de manglede den fornødne Pengehjælp, og deres Bestræbelser ofte forstyrredes af den danske, under de allierede Magters Formynderskab satte, Konges fiendtlige Forholdsregler mod Norge. Foranstaltningerne til Armeens Providering vare saaledes i sig selv mangelfulde, og de forstyrredes og forvirkledes

1) En dansk Naturkyndig, som tilfældigvis paa sin Hjemreise til Fædrelandet berørte Norge, valgtes til at fremme Norges Provideringssag i Danmark, men han var for ubekendt med disse Forhold til at udrette noget Gjennemgribende.

under Fiendens Forfølgelse, og under finantsiel Nød. Denne de militaire Magasiners Stilling havde en vigtig, for ei at sige afgjørende, Indflydelse paa de militaire Operationer under denne Sommerkrig. Harthausen, der i denne Henseende, som før bemærket, gjorde sine Meldinger direkte til Kongen og mestendeels i Kongens eget Kabinet, modsatte sig altid Armeens offensive Bevægelse, og dens Koncentrering paa enkelte Punkter, fordi Feltkommissariatet ei kunde levere de fornødne Provisio-
ner. Armeen adsplyttedes saaledes uhensigtsmæssigen i vidt-
spredte Kantonninger for at lette dens Underholdning, og spare tarveligen forsynede Magasiner.

Forenes alle disse Omstændigheder — den norske Overgenerals Vankelmød i Henseende til Krigens Fortsættelse, som en Folge af hans tabte Haab om et heldigt Udfald deraf; den fiendtlige Armees store Overlegenhed saavel i Material og Armeens Forpleining, som i Antal under en Anfører, der seier-
bekræftet vendte tilbage fra en lykkeligen tilendebragt Krigs Balplads; de norske Anføreres ringe Sammenhold saavel i Angrebs- som Forsvarsplaner, og at Enkelte af disse forøvrigt tappre og dygtige Officerer deelte Overgeneralens Mistillid til et godt Udfald, og derved maaskee lunknedes i deres Tjeneste-
iver; den i Norge selv herskende Meningsulighed, som deelte sig imellem et sværmerisk Haab om et lykkeligt Udfald af Selvstæn-
dighedskampen, og Frygt for og Tvivl om, at hverken Kampen selv kunde bringes til et lykkeligt Endemaal, eller dette endog under Krigens heldige Udfald opnaaes; og endeligen den mørke Udsigt til Fremtiden formedelt de mægtigste europæiske Sta-
ters Understøttelse af Sveriges Planer, Næringsveienes Stands-
ning, Skibsfartens Ophør, og Udeblivelsen af al Tilførsel fra Norges naturlige Spiis-kammer — hvilken historisk Grænser

af den Tids Begivenheder vil vel, efter en upartist Sammenstilling af alle disse Omstændigheder, undres over Krigens Resultat? Paa Balpladsen vorede en Sæd, som svarede til det Frø, der var lagt af uforsigtige og uforsynlige Hænder; men Sæden blev under Forsynets Beskjærmelse til en Belsignelse for Fædrelandet. Dog gaves der, uagtet denne Modvægt af trykkende Omstændigheder, lyse Punkter i denne Sommerkrig, som reddede vores Krigeres Hæder, og som opvakte Fiendens Opmærksomhed og Agtelse for sin Modstander, som en for Norge heldig Basis for Fredsværket.

Den svenske Landarmee havde ikke alene Valget af Angrebspunkter, og en stor Overvægt i ovennævnte Henseender, men den havde ogsaa en stor Støtte i den svenske Flaade, der skred frem langs Kysten ved Armeens Side, alt som denne rykkede ind i Landet mod de vigtige ikke fjærnt fra Kysten liggende Fæstninger. Kongen af Sverige havde nu selv overtaget Overkommandoen over Flaaden, men paa dette Tog kunde han ikke forøge de Laurbær, som han ved sin Broder Gustav den tredies Side i Krigen mod Rusland havde sanket. Norge havde intet Søværn at raade over, der med Hensyn til Styrke i fjærneste Maade kunde sammenlignes med Sveriges Armada. Den norske Flotille veeg for Fienden efter høieste Ordre, og den svenske Flaade stjernede mod Frederikstad, hvis Erobring ved et Sammenstød af Overmagt i Angrebet, Feiltrin og Svagbed i Forsvaret, var den første uheldige Begivenhed, hvormed denne Krig aabnedes.

Niende Capitel.

Den første Kolonne af svenske Tropper trængte under Feltmarskalk Essens Kommando frem igjennem Enningdalen og nødte Spørk, som der var posteret med et Avantkorp, til at vige for Overmagten og trække sig til Hveden, hvorved der aabnedes den svenske Hær Veien til at flytte Krigen paa norsk Grund. Det er blevet General Staffeldt bebreidet, at han ikke betimeligen undsatte Spørk, og derved hindrede Fiendens Indtrængen. Men han har forsvaret sig dermed, at han ingen umiddelbar Overkommando havde, men maatte adlyde Kongens Ordres fra Hovedkvarteret, som ikke var langt fra Staffeldts. Disse gik ud paa at forsvare det ham anviste Terrain mod fiendtligt Overfald, og ved at adsplitte sine Tropper for at understøtte Forposterne vilde han have gjort sig skyldig i Subordinationsfeil. Kongens Ordre lod overhovedet paa at vige for Overmagten, og disse meddeleste de underordnede Kommandeurer, der stundom altfor bogstaveligen adløde Befalingen. Paa denne Maade hindredes ogsaa Major Butenschön i at ile Spørk til Undsætning. I Følge Seyersteds Plan var desuden Glommen den Forsvarslinie, bag hvilken den norske Armee skulde opstille sig, og den Deel deraf, som var fremskudt mod den svenske Grændse ved Svinesund, var ikke stærk nok til at modstaae de derover fremtrængende Hærmasser. De Svenske trængte saaledes igjennem de samme Indgangspunkter, som i den forrige Krig 1808 saa heldigen vare blevne forsvarede af de norske Krigere.

Efterat Spørk af Mangel paa Hjælp var trængt tilbage fra det Punkt, hvor han stod opstillet for at hindre Fiendens Indmarsch, satte han sig fast paa Hveden, men ogsaa der blev

han følgende Dag angreben med saadan Overmagt, at han maatte retirere til Kjølen. Nu var der Intet, som hindrede Fienden fra at udbrede sig over Smaalehnens Sletter og fremskynde Frederikstads Erobring. Fienden lod sig deri ikke hindre ved Positionen ved Svinesund, og opholdt sig ikke med at oppebie Frederiksteens Erobring, der var bedre forsynet med Ammunition og Provision end Frederikstad, og hvis Kommandant havde besluttet at forsvare Fæstningen til det Yderste. Positionen ved Svinesund blev omgaaet, Frederiksteen afflares fra al Forbindelse med den norske Armee, en Afdeling af Hæren efterlodtes for at blokere og erobre denne Fæstning, og en stor Division blev affendt for at fremskynde Frederikstads Overgivelse, som imidlertid uden stor Opoffrelse fra svensk Side var bleven erobret.

Disse Fiendens raske Fremskridt bevægede Christian Frederik til at træffe Foranstaltninger, dels for at hindre, at Statens Eiendomme faldt i Fiendens Hænder, dels at dennes Indtrængen i Landets frugtbare Distrikter kunde forebygges, og, om den Ulykke indtraf, Indbyggernes Lod da blive mindre sørgelig. Saaledes befalede han under 1ste August Adjutant Lundh at besørge, at den paa Balløe Saltværk værende Saltbeholdning skulde bringes til Drammen, og 2000 Tønder tilsligemed Statens Kornbeholdning i denne By transporteres over Svangstranden til Ringerige og Land. Den øvrige Saltbeholdning, saavelsom Koboltforraadet, skulde gennem Kjøbmand Peder Cappelens Foranstaltning ved pro forma Salg overlades til Kjøbmænd i Drammen, i hvis Hænder han troede disse Varer sikkrere end i Statens. Tillige befalede han Lundh i Forening med Oberste Weybye, ved Forhugning og Sprængning at gjøre Disileerne ved Holmestrand og Drammen utilgængelige for Fienden, og lade Almuevæbningen og Kystværnet op-

stille sig paa beqvemme Punkter til Forsvar, ligesom og at lade nogle Buer af Drammens-Broen afbryde, om Retirade derigjennem fandt Sted. Kommandanten i Mgershuus Fæstning paalagde han at forsvare denne til det Yderste, og ikke overgive den, førend ingen Provision og Ammunition meer var tilbage, hvorimod Byens Neutralitet kunde tilstaaes, om Fienden foreslog dette. — Ingen af disse Foranstaltninger kom imidlertid til Fuldbgyrdelse, fordi den strax derpaa fulgte Baabensstilstand afbrød alle Fiendtligheder.

Den svenske Flaade nærmede sig Kragerøen den 3die August, og gjorde Mine til at angribe den fra flere Punkter. Angrebet skede med stor Overmagt. Fra den svenske Flaade var detascheret 3de Divisioner Sø- og Landkrigere. Den første under Oberste Wirzen førte paa 27 Kanonslupper, 2000 Mand Landgangstrupper og 300 Baadsmænd med Feltartilleriet. Den anden Division under Oberstlieutenant Brunerona med omtrent 1900 Mand Landgangstrupper og 200 Baadsmænd. Den 3die Division havde 4 armerede Barkasser og 8 armerede Slupper med 300 Volonteurer og 800 Baadsmænd. Kragerøen har imidlertid efter kyndige Officerers Dom en Beliggenhed, som ikke kunde gøre det vanskeligt at dække Den, der bestaaer af steile Klipper, mod en Landgang, og omendkjønt der kunde været gjort bedre Anstalter til dens Befæstelse ved at opkaste flere Batterier, var dog den almindelige Mening, at Den med sin Besætning af 1200 Mand, som dens Kommandant, Oberstlieutenant Hjermann, nogle Dage forud havde erklæret tilstrækkelig til dens Forsvar, kunde været beskyttet eller i det mindste længere og hæderligere forsvaret mod Fienden. Men Forsvar blev kun svagt forsøgt. Kommandanten stræffedes for den store Styrke, der halede ind paa ham, og forlod

denne af Naturen befæstede Position uden at have nogen Mand dræbt eller saaret. Han flygtede over Frederikstad til Dnsøe. Hjermanns Forhold, som tilskrives Mangel paa Mod, dadles i denne Krigs Annaler af hans egne Krigsfæller, og Dadelen gjenlød paa den Tid over hele Norge. Imidlertid reddede Hjermanns Flugt en lille Krigereskare, som kunde gjøre den største Nytte paa andre Punkter under Fiendens store Overlegenhed i Troppeantal.

Kragerøens Fald bestemte Frederikstads, hvis Formuur den kunde siges at være. Fæstningen var, efter kyndige Mænds Paaastand, i en ubegribelig slet Tilstand, hvilket var saa meget mere uforvarsligt, som Frederikstad var et af Hovedpunkterne i Forsvarsplanen. Den manglede Kanoner og Ammunition, den var slet forsynet med Proviant, der fattedes bombefaste Hvalvinger saavel for Besætningen som for Magasinbeholdningerne. Besætningen, 1200 Mand, udgjorde kun Halvdelen af det Mandskab, som til Fæstningens Forsvar behøvedes. Saavel den afgaaede som den nu fungerende Kommandant havde gjort opmærksom paa Nødvendigheden af at sætte Fæstningsværkerne i bedre Forsvarsstand, forsyne den bedre med Skyds og forøge dens Garnison. Strax efter at den fiendtlige Flaade var brudt igennem ved Hvaløerne, indfandt sig fra Hovedkvarteret Stabsadjutanterne Krogh og Holsteen, og efter afholdt Raad med Kommandanten blev i Følge høiere Ordres en Deel af Fæstningens og Udværkernes svære Skyds bortført, og mindre Kanoner opførte i Stedet. Det var saaledes aabenbart, at Kongen intet Haab havde om denne Fæstnings Nedning, og at han vilde redde dette Skyds til et haabefuldere Forsvar af andre Punkter. Saa snart Kongen var bleven underrettet om Kragerøens Fald, ilede en Kourer fra Hovedkvarteret, der skulde befale Kommandan-

ten med sin Garnison at forlade Frederikstads Fæstning, og give den i Fiendens Bold, men den krydsede den Kourer, som bragte Efterretning om Fæstningens Fald. Endnu levende Mænd, som befandt sig i Frederikstad under denne Beleiring, paastaae, at Kommandanten Hals opførte sig med megen Kjæthed og Koldblodighed under Beleiringen, og endog udsatte sig for saa megen Fare af Fiendernes Kuglespil, at han blev anmodet af sin Omgivelse om at spare sin Person. Derimod bebreidedes ham, at han for tidligen gav efter for Borgernes indstændige Anmodning om at spare unyttig Blodsudgydelse, og Byen for et ødelæggende Bombardement, og at han ikke for at redde Krigeræren fortsatte Forsvaret længere. Hans egen Erklæring om Muligheden af et længere, sjønt unyttigt Forsvar begrundede rimeligviis den haarde Krigsretsdom, der sælledes over ham; thi efter Kragerøens Fald, og efterat ingen Hindring meer var for Eszen at sende Beleiringstropper og Skyds, var Fæstningens Skjebne afgjort. Hals hejsede saaledes Parlamentairflag, og Kloffen $7\frac{1}{2}$ om Morgenen den 4de August affendte Generalmajor Mørner Oberste Skoldebrand og Oberstlieutenant Nordenskjöld, med hvem Kapitulationen afsluttedes ¹⁾. Som

1) Kapitulationsvilkaarene vare: 1) Fæstningen Frederikstad med Kragerøen og alle dertil hørende Værker og Forstæder overgives med Kanoner og Forraad til S. M. K. af Sveriges og Norges Tropper Kl. 7 i Dag Eftermiddag. 2) Garnisonen overgiver sig til S. M. K. af Sverige og Norge. 3) Alle saavel Militaires som andre Indbyggeres Eiendomme skal respekteres og ingen Krigskontribution eller andre Paalæg skal paalægges Indbyggerne, men de skulle have de Rettigheder, som Kongen af Sverige og Norge høitideligen har lovet Norges Indbyggere. 4) Paa en halv Mil nær Fæstningen skal Stilstanden række indtil Kl. 8 om Aftenen.

en Følge deraf rykkede den svenske Hærsafdeling Nr. 7½ om Af-
tenen ind i Fæstningen, og besatte denne tilligemed alle dens
Udværker. Imidlertid havde største Deel af Garnisonen begi-
vet sig bort; kun 1 Officeer, 18 Underofficerer og 188 Gemene
vare frivilligen blevene tilbage. Indtagelsen kostede de Svenske
kun 7 Døde og 12 Saarede. Det Mandskab, som havde over-
givet sig til de Svenske, blev det tilladt at drage til sine Hjem-
steder under Løfte af, ei mere i denne Krig at tjene mod Sve-
rige¹⁾. Til Kommandant i Frederikstad udnævnedes Oberst-
lieutenant Cederstrøm. De norske Tropper, som havde strakt
Gevær, bleve paa deres Hjemreise ikke vel modtagne langs Lan-
det, og vare endog i nogle Byer udsatte for en ufortjent Mo-
lest, da de ingen Deel havde i det indtrufne Uheld, hvoraf
Skammen, om den var forhaanden, i alle Tilfælde maatte falde
paa deres Chefer. Men endnu luede Haabet om et lykkeligt
Forsvar af Norges Selvstændighed i Nordmandens Barm, og
Alt hvad der forstyrrede dette Haab, forbittrede og formørkede
det patriotiske Sind. — Frederikstads Erobring aabnede de
Svenske fri Adgang til Glommen, og sikrede deres Flaade en
fast Station, fra hvilken Kommunikationen med Sverige let
kunde vedligeholdes og Streiftog foretages mod Christianiafjor-
dens Kyster. Begivenheden selv udbredte Skrak og Belymring
ikke alene i Armeen, men over det ganske Land.

At Christian Frederik endnu i de Dage beredte sig paa
en alvorlig Modstand mod Sverige, hvor ulykkelige end Føl-
gerne deraf kunde blive for ham selv, det viser det Statsraad,
som han holdt i Hovedkvarteret i Moss den 3die August, hvor-
om Statsraadsprotokollen indeholder Følgende:

1) Hals's Beretning om Frederikstads Indtagelse findes i Bilag 10.

„Anno 1814 den 3die August var Statsraadet forsamlet i Mosø om Formiddagen Kl. 12 slet.

„Hs. Majestæt tilkjendegiver Statsraadet Følgende og befaler det indrykket i sammes Protokol.

„Krigens Hændelser kunne være mangehaande; den Allmægtige raader for Menneskets Stjebne.

„Skulde det være Forsynets Villie, at Vi, som Gud forbyde, skulde geraade i Fangenskab, da erklære Vi høitideligen, at enhver Erklæring, ethvert Løfte eller Frasigelse, som Vi maatte blive nødt til at afgive i bemeldte Vort Fangenskab, skal være og ansees som aldeles ugyldigt, førend et constitutionsmæssigen valgt Storthing med frit Overlæg har antaget samme som gyldig eller forbindende for Nationen. Indtil denne Tid bør Regjeringen føres af Statsraadet i Vort Navn.

„I det Tilfælde, at det er Herrens Villie at kalde Os herfra til en bedre Verden, stole Vi lige trygt paa Nordmændenes Trøst mod Vor Søn som mod Os; thi Vi ere overtydet om, at det er Nationens bestemte Villie at modsætte sig det svenske Nag. Vi erklære altsaa enhver Afstaaelse af hans Rettigheder til Norges Krone, som Kongen af Danmark eller nogen Anden paa Vor Søns Begne førend hans myndige Allder maatte give, for ugyldig. Kun et i Følge Grundloven lovlig valgt Storthing, som delibererer med Frihed og Ro, kan efter modent Overlæg tiltræde Foreningen med Sverige; men Vor Søns eget Samtykke i myndige Aar udfordres, for at denne Akt kan være gyldig eller forbindende for ham eller hans Efterkommere.

„Seer han Midler til at gjøre sine Rettigheder gjældende, da bør han vælge imellem Danmarks og Norges Kro-

ner; thi forenede kunne de ei blive paa hans Hoved, saaledes som Politiken nu byder.

„Regjeringen skal altsaa efter Vor Død føres af Statsraadet i Vor Søns Navn, hvilket efter de fleste Stemmer maa have Ret til at udøve alle Regjeringshandlinger, at forflytte Regjeringens Sæde, og at tilkalde nye Medlemmer til Statsraadet. Statsraad Anker maa tilbagekaldes fra England for at forestaae de udbortes Anliggender.

„Armeen bør kommanderes i Kongens Navn af hans Generaladjutant Seyerstedt, som har det forud for de øvrige høiere Officerer i Armeen, at han er norsk fød. Hvem, der paa Grund af Anciennitet ei vil staae under hans Befaling i Kongens Navn, maa heller udtræde af Tjenesten; men Vi ere forvisset om, at een Mand og eet Sind vil besjæle enhver Nordmand, Enhver som tjener Norges den gode Sag.

„Sverige og Europas øvrige mægtige Stater have besluttet Norges Undergang, uden ringeste Hensyn til det norske Folks Lykke; det kan altsaa ikkun forsvare sig selv, uden at stole paa Andre. Saalænge det er muligt at holde Tropper i Marken for at forsvare Bjergene, bør, efter Min Formening, ingen Underhandling eller Fred sluttet med Norges Arvesønder, de Svenske, der nu senest, ved at afflaae Baabensstilstanden, og ved at erklære Rigsforsamlingen paa Eidsvold ugyldig, have lagt deres Hensigt for Dagen, at træde Nationens Lykke og Retligheder under Fodder, hvilket ei har levet Os andet Middel end i Tillid til Gud og Vort Folk at sætte Magt mod Magt, for at hævde gamle Norges Ære og Selvstændighed.

— — — — —

„Hs. Majestæt befalede allernaadigst, at Zahlklassen skal flyttes fra Christiania i 3 Afdelinger over Ringeriget til Hans-

florden, og deraf til Vands til Land; — samt at Halvparten af det militaire Depot skulde flyttes til Kongsberg, og den øvrige halve Deel til Hadeland. Om Bureauernes Flytning have Vedkommende at afgjøre det Fornødne med Statsraadet.

Christian Frederik.

Rosenkrantz.

Sommerhjelm.

v. Holten.

Tiende Capitel.

Omtrent samtidig med den uheldige Begivenhed ved Frederikstad vandt de Norske den 3die og 5te August en afgjørende Seier over de Svenske ved Kongsvinger, hvor Oberstlieutenant Krebs var posteret med omtrent 2000 Mand. I den Hensigt, som det syntes, at omgaae den norske venstre Fløi detascherede den svenske General et Korps, bestaaende af 2000 — efter Andre af 3000 — Mand, for at gjøre et Indfald ved Kongsvinger. Dette Angreb overdroges Generalmajor Gahn — den samme, der som Oberst paa samme Sted 1808 havde gjort et uheldigt Tog, i hvilket han var bleven tagen til Fange med den største Deel af sit Korps. Men han fandt sin Modstander vaagen paa sin Post, og Gahn maatte retirere med betydeligt Tab. Det var fornemmeligen det norske Artilleri, som bidrog til det for de Svenske uheldige Udfald. Gahn satte sig derefter fast ved Matrand i Nærheden af Eidsflovens Kirke. Der blev han igjen angreben af Krebs, og, omendskjønt Gahn tilsidst tappert og hæderligt slog sig igjennem, blev en stor Deel

af hans Korps nedslæbt, mellem 200 og 300 Mand fangen tilligemed Officerer, og Gahns hele Korps kunde ansees som fanget og adspiltet ¹⁾. — Efterretningen om dette Nederlag skal have opvakt den svenske Overgenerals Forundring. At et Korps af omtrent lige Styrke med Fiendens, som havde Valget af Angrebepunktet, og anførtes af en duelig og tapper General, blev saa aldeles adspiltet og tildeels tilintetgjort, maatte opvække Opmærksomhed og indgyde Agtelse for en Fiende, hvis Modstand man havde givet sig Mine af at ringeagte. Det er endog rimeligt — og Overgeneralens egne Udtryk om dette Sammenstød bestyrke denne Mening — at dette Nederlag nedstemte i en vis Grad de Svenskes Tillid til en let Seier over Nordmændene i dette Felttog og banede Vej til en billig Overeenskomst mellem de krigsførende Magter ²⁾.

De Norskes Tab angaves senere til 50 Mand døde og 60 Mand saarede, og desuden savnedes Lieutenant Tobroe med 4 Underofficerer og 12 Mand. Blandt de Saarede var Capitaine Flor af 2det Trondhjemske Infanteriregiment, Lieutenanterne Norgreen, Brof og Colbjørnsen. Krebs kunde imidlertid

1) Svenske Beretninger — See Göttlins Antäkningar under svenska Armeens Fälttog 1813 och 1814 3die Deel Pag. 90 ff. — angive de svenske Troppers Antal kun til 1500, og Krebs's derimod til 4472, hvilket sidste Antal aabenbart er overdrevet, og deri regnet Troppeskorps, som til andre Punkter vare detascherede. Det er vanskeligt at finde Sandhed i Beretninger, som gives saa forskjellig fra ethvert Parti. Umiddelbart fra Krebs selv findes ingen Rapport i de offentlige Tidender om Slaget. Det paastaas imidlertid, at om det norske Infanteri var kommet tilstede til rette Tid, vilde Gahns Nederlag blevet fuldstændigere; nu var det ham en let Sag at slaae sig igjennem de tynde Jægertrækker.

2) Generalmajor Seyersheds Rundgjørelse om dette Slag til Armeen findes i Bilag 11.

ikke videre forfølge sine Fordele, og udføre den Plan at gaae løs paa Eda, da han maatte sende Forstærkninger ned til den haardt ængstede Hovedarmee. Ved denne indtraf ogsaa strax efter Begivenheder, som fremledede Krigens Ende. Kongen havde truffet Hegermanns og Staffeldts Korps'er, der udgjorde omtrent 16000 Mand — der dog ikke alle endnu den 5te August vare komne tilstede — sammen ved Rakkestad, formodentlig i den Hensigt at vove et Slag mod Fienden den 5te. Denne Beslutning synes at være tydelig af en Armeebefaling, som Kongen, grundet paa ovenanførte i Statsraadet den 3die August tagne Bestemmelse — endnu den 5te om Morgen'en udstedte — og overleverede sin Generaladjutant Seyerstedt med Ordre at gjøre Brug deraf ved indtræffende Leilighed. Armeebefalingen lyder saaledes:

„I Tilfælde at Vi skulde falde i Fiendens Bold, eller træffes af en fiendtlig Kugle, da skal Generalmajor Seyerstedt som Kongens Generaladjutant føre Kommando over Armeen. Han har det Fortrin fremfor andre høie Kommanderende, at være norsk fød, og hvem der paa Grund af Ancienniteten ei vil staae under ham, maa heller udtænde af Tjenesten. Han tilligemed Statsraadet er underrettet om Vor sidste Villie og Ønske i saa Henseende 1).“

1) Denne Armeebefaling, som ikke blev bekendtgjort, fandtes i Seyersteds Børge, og han har deraf udstedt en verificeret Kopi. Man ser heraf Kongens Mistillid til Staffeldt, der som ældre Officer af højere Charge, og hvis Duelighed og Tapperhed nok som var prøvet i forrige Krig, ellers maatte være den rette Chef. Kongen nærede vistnok ingen Tvivl om Staffeldts Duelighed, men han tvivlede om, at han var den Sag hengiven, for hvilken der freddes.

Saaledes var Kongens Bestemmelse om Formiddagen, og han satte sig virkelig i Spidsen for Tropperne for at udføre den. Imidlertid kom senere ud paa Dagen Efterretning om Kragerøens og Frederikstads Indtagelse, hvilket synes at have bestemt Kongen til at forandre sin Beslutning om Angreb, eller i det mindste givet ham en østensibel Grund til at holde sig til det Defensive. Om Eftermiddagen den samme Dag besaa Kongen Troppernes Stilling i deres Position ved Rakkestad, og yttrede derhos, at han ansaa Retraite nødvendig, fordi Fienden ved Frederikstads Kapitulation var kommen i Besiddelse af en af Glommens Overgange. Seyerstedt gjorde paa Stedet Forestilling derimod som den letteste mulige Bevægelse. „Skal der ikke prøves Slag her, udbrod han, saa veed jeg ikke hvad herefter skal kunne udrettes ¹⁾.“ Endelig bad Seyerstedt Kongen at lade Tropperne blive staaende indtil næste Morgen, dels i det Haab at bringe Kongen paa andre Tanker, dels i den Formodning, at Fienden vilde ved et Angreb nøde Armeen til at blive paa den østre Side af Glommen ²⁾. Flere Officerer forenede sig med Seyerstedt i disse Forestillinger, og Tropperne vare saa godt stemte, at Ordren til Retraite endog skal have faaret og forbitret dem, og Bergenhuserne vare nærved at gjøre Opstand i den Anledning. Men Kongen forlangte, at hans Ordre skulde udføres, og den maatte adlydes. Iøvrigt

1) Efter en Officers Udsagn, som var tilstede den 5te August ved Rakkestad.

2) Dette paastaar Seyerstedt i sin Besvarelse af de Overførsels, der bleve ham af Krigskommissionen forelagte. See Morgenstjernes ovenfor citerede Bog 1ste Deel Pag. 148. Andre anseete Officerer paastode imidlertid, at Kongens Omgivelse ikke stedsse tilraade de modige Beslutninger.

have vi ovenfor seet, at Frederikstads Overgivelse ikke kunde være Kongen uventet, da han selv havde givet Kommandanten Ordre til at forlade denne Fæstning ved en Depesche, som var udfærdiget af Major Broct den 4de August i Hs. Majestæts eget Bærelse, uden Tilfaldelse af nogen Officeer.

Denne Ubestemtthed fra Christian Frederiks Side, denne Haardnakkethed i, mod sine dygtigste Officerers Raad, at lade Tropperne trække sig tilbage og undvige Slag, lader sig kun forklare deraf, at Kongens ovenfor berørte Mistillid til et heldigt Udfald af Selvstændighedskampen i det Hele nu begyndte alvorligen at rødfæste sig hos ham, og af hans Ønske om med Gode at kunne trække sig tilbage: Men disse Dvaler, denne Strid mellem Pligtens, Grens og Mennesselighedens Bud, paa den ene Side fremkaldte af Hensyn til den Sed, han havde svoret Norges Constitution, paa den anden Side af den Nødvendighed at bøje sig under en uundgaaelig Skjebne, meddeelte han ikke sin Omgivelse i Almindelighed, endstjønt han ikke kunde holde disse Følelser tilbage, naar han enten overraskedes af Begivenhedernes Gang, eller og aabnede sig for enkelte Fortrolige af sit Raad. Forøvrigt indsluttede han mestendeels disse qvalfulde Betragtninger hos sig selv, og deraf opstod en Ulighed i hans udbortes Forhold, som opvakte Forundring hos hans Omgivelse, og har kastet en Frygtagtighedsmaske over hans hele Væsen i de skjebnesvangre Juli- og Augustdage 1814. Naar gode Efterretninger — men af! hvor sjældne vare disse — indløb, deelte han Glæden derover med sin Omgivelse og stemtes derved til at tage kraftfulde Beslutninger, men strax efter indlod han sig stundom i hemmelige Underhandlinger med Fienden, og forberedte de Skridt til hans Thronfravigelse, som nødvendigen maatte lemlæste alle heroiske Beslutninger. Det var desuden

betænkeligt at vove et Slag, om end den norske Konge havde kunnet stille den norske Armee samlet mod den svenske overlegne Krigsmagt, og dobbelt farligt i dette Øieblik under Adspittel-
sen af Armeens forskjellige Detaschements. Garnisonen i Fre-
derikstad havde strakt Gevær, og en Deel af dens Mandskab
kunde i denne Krig ikke meer opstilles mod Fienden. En Af-
deling af Hæren var opstillet ved Kongsvinger for at imødegaae
Fiendens Planer der. Staffeldts og Hegermanns Divisioner
vare betydeligen svækkede ved forskellige Detascheringer. Sta-
bels Skarer vare at betragte som et flyvende Korps, ideligen
engageret med en overlegen Fiende, der søgte at vinde Fod
paa Glommens vestlige Bred. Stabets Skildring af sin
Stilling ved Bjørnstad og Bodal den 6te August er skreven
i en aabenbar mismodig Tone. Forfulgt af en overlegen Fiende,
som var forsynet med alle Krigens ødelæggende Elementer, me-
dens han selv havde Mangel paa de vigtigste, havde han den
Dag lidt et betydeligt Tab, og ventede den næste samme
Skjebne. Dertil kom oprørske Spor af de Soldaters Mis-
nøie, som havde sit Hjem i de Distrikter, som vare Krigens
Sæde. „Hjemme — yttrede de — bleve de ødelagte af Fien-
den, her sultede de, og kunde dog ei modstaae Overmagten 1).“
Arenfeldt ængstedes af svenske Tropper, som trængte frem over
Grændsen, og af den svenske Flaade, som gjorde sikke Skridt,
uden at de Norske vovede nogen Modstand, langs Kysten for
at understøtte Landarmeens Bevægelser. Han vaandede sig i
sine Meldinger under dette dobbelte Tryk, og gav lidet Haab

1) Dette gik saa vidt, at endog en Officeer kastedes i Vandet af de
Misforpiiede, uden at han dog tilfattede Livet. Men disse Mis-
nøiens Udbrud vare kun enkelte; Historien opdager isvrigt ingen
oprørske Spor hverken i eller udenfor Armeen paa den Tid. Fol-
ket deelte taalmodigen Skjebne med sin Tyrste.

om at slippe ud af den Kile, hvori han var indsluttet. Han behøvede Hjælp og kunde ikke give den. Endeligen manglede en Overgeneral, som kunde stilles mod den store Feltherre, der trængte ind over Landets Grændse, og allerede havde fast Fod i Landets Hjerte. Kongen selv syntes ikke at nære stor Tillid til sin Felttherrekunst¹⁾, endskjønt de Mænd, som i længere Tid havde kjendt ham, og dagligen omgave hans Person, ikke fraregnede ham Kundskaber og Evner som Krigsmand, ligesom de Ordres, som udgik fra hans Kabinet, bære noksom Spor af hans militaire Virksomhed. Men han stod lige over for en af Europas største og meest erfarne Felt herrer. Til den Mand, som var meest skikket til at sættes i Spidsen for Armeen som Overgeneral, Staffeldt, havde Kongen, som ovenfor bemærket, ingen Tillid, endskjønt han uden Tvivl havde været den rette Mand. Ophøiet til en saadan Hæderspost vilde hans Uresfølelse, og hans Omsorg for at bevare de Laurbær, han i den forrige Krig havde sanket, skærpet hans Iver, ligesom han havde arbejdet friere, naar et saa vidt Felt var bleven aabnet for hans Krigertalent. Men Christian Frederik vilde ikke nedlægge Kommandostaven, for, under de mørke Udsigter til et heldigt Udfald, at kunne ved passende Leilighed aabne Underhandlinger til Fred, og imidlertid afværge unyttig Blodspilde. De øvrige Korpschefer vare dygtige Divisionsgeneraler, men neppe skikkede til at anføre den samlede Hær. Selv Seyersstedt, som af Kongen dertil var udseet, om han selv havde forladt Krigsskuepladsen, havde ingen Prøver givet paa sin Dyg-

1) I det Raad, som han holdt i Rastestad, som ovenfor fortalt, for at forberede et Slag, erklærede han: „hvorlunde han af Venner var gjort opmærksom paa, at han indlob sig formeget i Detail, og tabte Hovedsagen stundom af Sigte, og at det nu var hans Bestemmelse at gaae alvorligere tilværks.“

tighed som Overgeneral, og efter nogle af de Officerers Dom, der kjendte ham, havde han Egenstaber, som dertil gjorde ham mindre stiftet. Han var desuden sygelig, taalte ikke gjerne Modsigelser af Underordnede og manglede den fornødne Virksomhedsaand ¹⁾).

Ellevte Capitel.

Kongens Befaling at forlade Glommens østre Bred, og trække Armeen over Grønne- og Dnstad-Sunde til den vestre, maatte betragtes som et Vendepunkt i Forsvarskrigen, der henpegede til dens Ende, og neppe havde Kongen henlagt sit Hovedquarteer, førend der gaves ham Anledning til Underhandling gjennem Emisfairs fra den svenske Overgeneral.

Den 7de August ankom Statsraad Tank — der kort før Fiendens Indbrud efter Ansøgning var traadt ud af Statsraadet og havde sat sig i Nolighed paa sit Landgods Rod — og Provst Hount med Forslag til Vaabensstilstand fra det svenske Hovedquarteer ²⁾, og Kongen besluttede i denne Anledning at

-
- 1) Der var paa den Tid i Norge megen Tale om Hensigtsmæssigheden af at sætte en fransk General i Spidsen for den norske Armee, og man henvendte Opmærksomheden paa Lallemand, der i saa høj Grad havde vundet Jydernes Tillid. Det er muligt, at Krigen saaledes var bleven forlænget, og vel endog som et lysere Punkt bleven indført i Norges Krigsannaler; men Landets Lidelser vare ogsaa blevene forlængede, uden at noget lyffeligere Resultat var blevet opnaaet end det, som saaldt i Norges Lod.
- 2) Tank og Hount bleve skarpt dablede af flere Landsmænd, fordi de paatog sig dette Grende; men det er vanskeligt at finde noget upatriotisk i et Skridt, som efter disse Mands Overbeviisning ledte til Statens Gavn, og hvis Hensigtsmæssighed retfærdiggjordes af paafølgte Begivenheder.

sammenkalde sit Statsraad. Om dette Møde indeholder Statsraadsprotokollen Følgende:

„Anno 1814 den 8de August var Statsraadet efter Hs. K. M.s allerhøieste Befaling paa Spydbergs Præstegaard, hvor da blev taget under Overveielse det af H. K. H. Kronprindsen af Sverige ved Hr. Statsraad Tank oversendte Udkast til de Billaar, hvorunder Foreningen imellem Norge og Sverige skulde kunne iværksættes, og da disse fandtes paa det nærmeste overensstemmende med de Billaar, som forhen have været antagne til Forelæggelse for et holdende Storthing, saa kunde der forsaavidt nu intet Videre være derimod at erindre, end at de jo kunne være at forelægge det sammenkaldende Storthing til Overlæg, Antagelse eller Forkastelse.

„Statsraadet maa her udtrykkelig bemærke, at det i Forveien allerunderdanigst havde bedet Hs. M. om, at Dhrr. Generalmajor Seyerstedt og Oberst, Kammerherre v. Hegermann maatte blive tilkaldte for at afgive deres bestemte Erklæring, om og hvorvidt det endnu var militairisk muligt, at Armeen kunde dække Christiania, uden at denne Hovedstad havde nogen videre Invasion at befrygte. Saavel Generalmajor Seyerstedt som Oberst Hegermann erklærede, at det kunde antages, at det ikke længere stod i Armeens Magt at forhindre, at jo Fienden inden en kort Tid kunde være i Christiania, da der imod hans Overmagt til Bands, forenet med en betydelig Landstyrke, ikke var noget at udrette, i Betragtning af det Terrain, han havde vundet, og med Hensyn til de militaire Maneuvres, hvormed hans Armee avancerede, ligesom fordi den var saa overlegen, bestandig gik frem uden at kunne tvinges til Slag, da de norske Tropper vare udsatte for stedse at overskies af den fiendtlige Magt. — Hs. K. M. befalede, at saavel Hr. Generalmajoren

som Hr. Obersten skulde indlevere denne deres Erklæring skriftlig, hvilket de og lovede strax allerunderdanigst at efterkomme. Hvad dernæst Armeens Providering angaaer, da erklærer jeg, Generallicutenant Harthausen, at jeg maa aldeles henholde mig til de fra Tid til anden til Generalkommandoet indleverede Lister over de i Behold værende Levnetsmidler, som vise, at der kun er Proviant for Armeen indtil Midten af denne Maaned, foruden en Beholdning af henimod 4000 Tønder Korn, som findes paa Brageruæs, Land og flere Steder. Vel kunde der være Haab om en ikke ubetydelig Indhøstning, naar Saadant kan skee for fiendtlig Overlast, men aldrig vil den kunne være tilstrækkelig til Armeens fremdeles paatrængende Fornødenheder, og endnu mindre til at holde Hungersnøden ude i Niget. Der kan altsaa ikke bygges paa et varigt og heldigt Forsvar under saadanne Omstændigheder.

„Paa Grund af disse Oplysninger fordristede Statsraadet sig ikke til at fraraade Hs. K. M. den anbudne Vaabenstilstand, da Fæstningerne Frederikstad og Frederiksteen allerede, den første besat med svenske Tropper, og den anden, som nu efter de indløbne Beretninger bombarderedes, er fuldkommen indsluttet, uden at kunne undsættes, saa at denne Vaabenstilstand, som nu bringes i Forslag, i Grunden ikke er andet efter de forandrede Omstændigheder, end hvad forhen har været tilbuden den svenske Regjering.

„Hs. M. gav sit kongelige Ord paa at anvende Alt for at erholde Blokaden ophævet, og at fri Tilførsel maa blive tilstaaet saavel til Lands som til Vands, samt tillige at udvirke saadanne Betingelser for det norske Folks fremtidige Retligheder og Friheder, der i det mindste ere ligesaa fordeelagtige som det fremlagte Udkast indeholder, og overalt at sikkre Nationen

en Vaabenstilstand, hvorunder dens Repræsentanter kunde sammenkaldes til et holdende Storthing, for der nærmere at bestemme Vilkaarene mellem begge Nationer, Norges Selvstændighed uforbrændt.

Christian Frederik.

Rosenkrantz.

Sommerhjelm.

Jonas Collett.

v. Holten."

Foruden hvad der saaledes forhandlede i Statsraadet den 8de August, maa Kongen tillige have indhændiget Statsraad Tank to Privatskrivelser til Sveriges Kronprinds ¹⁾, som rimeligviis indeholdt den norske Konges Bestemmelse at nedlægge sin Kongeværdighed i Storthingets Hænder. Senere hen i Statsraadsprotokollen findes nemlig Kronprindsens Svar (uden Datum) saalydende:

„Monsieur mon Cousin! Je ne veux pas perdre un instant de Vous exprimer la satisfaction, que m'ont données les deux lettres de Votre Altesse Royale que Monsieur Tank m'a apportées, la resolution qu'elle a prise va lui acquerir des droits à l'intérêt general. Je renouvelle à Votre Altesse Royale les Assurances sollennelles de tout ce que le Roi veut faire, de tout ce que Sa Majesté fera pour la liberté, le bien-être, et le voeu du peuple, au bonheur duquel Vous ne Vous opposés plus. Fils adoptif de mon Roi, héritier de son trône, j'ai des devoirs à remplir envers ce Monarque et envers la Nation, qui m'a

1) Den ene har formodentligen været til Kongen af Sverige, den anden til Kronprindsen.

adopté en même tems que lui. Votre Altesse Royale reconnaitra elle même que, malgré mon désir personnel, je ne puis avoir d'entrevue avec elle avant qu'elle n'ait remis le pouvoir exécutif à la Nation Norvegienne; cette démarche faite par Votre Altesse Royale c'est moi, qui souhaiterai vivement de la voir et de lui parler; je me rendrai de bien bon coeur ou Votre Altesse Royale le desirera, et je lui prouverai que les sentimens qu'elle m'inspire, depuis que j'ai reçu ses deux lettres, sont ceux de l'affection d'un sincère et véritable ami.

Je suis de Votre Altesse Royale

le très affectionné Cousin

Charles Jean." 1).

1) Oversættelse:

„Min Hr. Fætter! Jeg vil ikke spille et Dieblit for at udtrykke Dem den Glæde, som de tvende Breve, hvilke Hr. Tant har bragt mig fra Deres Kongelige Høihed, have forvoldt mig. Den Beslutning, som De har taget, vil skaffe Dem Ret til almindelig Deeltagelse. Jeg fornyer D. K. H. den høitidelige Forsikkring om Alt hvad Hans Majestæt Kongen vil og skal gjøre for det Folks Frihed, Velvære og Dnske, hvis Lykke De ikke mere modsætter Dem. Som adopteret Søn af min Konge, som Arving til hans Throne, har jeg Pligter at opfylde mod denne Monark, og mod den Nation, der tilligemed ham har adopteret mig. Deres Kongelige Høihed vil Selv indsee, at jeg, uagtet mit personlige Dnske, ikke kan have nogen Sammenkomst med Dem, førend De har overgivet den exekutive Magt til den norske Nation. Naar D. K. H. har gjort dette Skridt, er det mig, som levende vil ønske at see og tale med Dem, og jeg skal særdeles gerne indfinde mig, hvor D. K. H. ønsker det. Jeg skal bevise Dem, at de Følelser, som De indgyde mig, efterat jeg har mod-

Men under denne Tilnærmelse fortsattes Krigsoperationerne paa det alvorligste, hvorved den svenske Overgeneral rimeligviis havde til Hensigt at give sine Underhandlinger større Vægt. En stærk Arrieregarde var under Oberstlieutenant Stabel og Major Butenschön bleven tilbage paa den østre Side af Glommen. Denne blev angreben med Overmagt og maatte vige tilbage over Glommen til Tveten, hvor Stabel satte sig fast og samlede en Magt af 3500 Mand, uden at han, efterat have pleiet Raad med sine Officerer, vovede at foretage noget offensivt mod en Fiende, hvis Krigsstyrke var hans mange Gange overlegen ¹⁾. Ved Langenæs i Nærheden af Onstad-Sund var der bleven slaaet en Pontonbro over Glommen, der blev dækket af et vel anlagt Brohoved. Den 9de August angreb Fienden dette med stor Hefstighed, og han blev slaaet tilbage med et betydeligt Antal af Døde og Saarede; men Kongens Rædsel for unyttig Blodspilde afbrød en Modstand, der fra Nordmændenes Side fordeelagtigen var begyndt under Oberst Hegermanns Kommando, som ved et Tilfælde var kommen i hans Hænder. Da nemlig hans egen Division var svæls-

taget hine tvende Breve, er en oprigtig og sand Vens Hengivenhed.

Jeg er Deres Kongelige Høiheds
meget hengivne Fætter
Carl Johan."

(De sidste halve Linier vare skrevne med Carl Johans egen Haand.)

- 1) See Bilag 12. Forfatteren har hørt flere agtværdige Officerer, som deeltog i denne Krig, yttre, at den almindelige Mening blandt Officererne var, at Krigens Udfald under Armeens Stillning og Fiendens bestemte Overmagt var let at forudsæe, uden at denne Overbeviisning havde nogen for den egentlige Krigstjenestefædelig Indflydelse.